

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Revoluția științifică-tehnică și corelația dintre infrastructură, structură și suprastructura societății socialiste

(Sesiune științifică)

Această temă complexă a constituit obiectul unei sesiuni științifice organizată de Academia Republicii Socialiste România, Academia de Științe Sociale și Politice, Academia „Ștefan Gheorghiu”. Personalități ale vieții științifice și politice au prezentat o serie de comunicări în care analizele s-au concentrat asupra evoluției, în etapa actuală, a structurii și suprastructurii, a corelației dintre relațiile sociale și conștiința socială.

Sesiunea științifică a reprezentat o sinteză a unei activități începute de mai mulți ani. O idee de bază a organizatorilor a fost — așa cum reamărea, rectorul Academiei „Ștefan Gheorghiu”, tovarășul Leonte Răutu în cuvîntul de deschidere — studierea „... într-o optică pluridisciplinară a multiplelor aspecte ale revoluției tehnico-științifice și ale înfrîngerii profunde pe care o exercită asupra lumii contemporane, asupra evoluției istorice a umanității”.

Progresul științific și tehnic este inerent socialismului, o condiție esențială a progresului său multilateral.

În prezent, cînd în țara noastră aspectele intensive și calitative devin prioritare, introducerea celor mai noi cuceriri științifice, în primul rînd în producția de bunuri materiale, modalitățile de aplicare a achizițiilor cunoașterii în acest domeniu au făcut obiectul mai multor comunicări: *Problemele revoluției științifice și tehnice în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu* de Ion Desmircanu; *Industrializarea și structura economică a României în condițiile revoluției științifice și tehnice* de Ion Totu; *Corelația structură și suprastructură în procesul de lichidare a subdezvoltării* de Costin Murgescu; *Considerațiuni cu privire la raportul dintre baza economică și suprastructură în condițiile înfrîngerii revoluției științifice și tehnice din România* de Gheorghe Apostol; *Modelarea infrastructurilor și problema energiei în țara noastră* de Petre Roman și Adrian Gheorghe; *Structură și comportament în dinamica sistemelor sociale* de Mihai Botez.

În ansamblul de idei și corelații analizate în aceste comunicări pe un prim plan se situează definirea conceptului de structură în dinamica sa, modificările esențiale în baza economică survenite în anii edificării socialiste. În această strategie se îmbină creșterea volumului de investiții, asigurarea surselor necesare, pregătirea forței de muncă cu o organizare superioară a producției, cu aplicarea științei în toate ramurile în conformitate cu cerințele specifice, cu extinderea principiilor științei conducerii la toate nivelele, fenomen la care concurează elementele de ordin suprastructural ca orientarea politică și perfecționarea democrației socialiste. (Vezi și comunicările: *Influența revoluției științifice și tehnice în direcția adîncirii și perfecționării democratismului economic socialist din țara noastră* de Nicolae N. Constantinescu, *Probleme actuale ale raportului dintre bază și suprastructură în țara noastră* de Constantin Borgeanu).

Știința devine un factor multiplicator și împreună cu politica determină apariția unui sistem unitar: știință, tehnică, producție, conducere economică-socială, niveluri infrastructurale etc. Revoluția științifică și tehnică determină și este însoțită de o dezvoltare rapidă a întregului sistem de științe atât în disciplinele tradiționale, în domeniile de graniță cit și în noile discipline sau ramuri noi. Dominantă devine transformarea științei în componentă conducătoare a procesului de producție și reproducție.

Necesitatea de a asigura funcționarea optimă a acestor corelații, de a învinge greutățile și contradicțiile care pot să apară implică o abordare dialectică, previzională, realistă. Dezvăluirea implicațiilor nu numai în structură, în ramurile sale ci și în suprastructură și infrastructură, în modul de trai. Asupra acestor raporturi se insistă în comunicările: *Revoluția științifică-tehnică și „societatea entropică” sau anti-entropică* de Valter Roman, *Legăturile structurale dintre științele*

naturii și tehnice și științele sociale umanistice — oglindirea lor în realitățile românești de Mihail Florescu; Reducerea incertitudinii în procesele economice și sociale de Mircea Malița; Structuri și inteligență artistică de Mihail Drăgănescu.

În cadrul implicațiilor revoluției științifice și tehnice un câmp favorabil este deschis și de structurile sociale. Problema a fost abordată și analizată de Ion Iordăchel în comunicarea: *Particularitățile proceselor de stratificare, mobilitate și omogenizare socială în etapa actuală a dezvoltării României socialiste.*

Știința și tehnica contribuie la accelerarea factorilor de omogenizare după cum aceasta creează noi și noi domenii de aplicare a cuceririlor cunoașterii, de valorificare a resurselor, de integrare superioară în muncă și în viața socială a oamenilor, de afirmare a personalității lor într-un mod de viață elevat.

Asupra acestor aspecte s-a insistat în comunicările: *Învățămintul — factor important al înfăptuirii revoluției științifice și tehnice în țara noastră* de Suzana Gădea; *Cunoașterea științifică și conștiința morală* de Alexandru Tănase; *Locul și rolul activ al suprastructurii artistice în condițiile desfășurării revoluției științifice și tehnice în România* de Dumitru Ghileș; *Literatura în slujba înfăptuirii unei națiuni revoluției științifice și tehnice* de George Macovescu; *Implicațiile etice ale revoluției științifice și tehnice* de Ernő Gáll.

Efectele revoluției științifice și tehnice antrenează în prezent întreaga viață a omului începând cu pregătirea școlară și profesională, cu comportamentul social, cu integrarea în muncă și în modul de viață. Trecerea la o nouă calitate implică norme sociale și juridice, noi reglementări (*Rolul legislației în promovarea progresului tehnic în România* de Ion Ceterchi) de ordin juridic dar și de ordin moral sintetizate în cadrul normelor de muncă și de viață ale comunistilor, ale eticii și echității socialiste care aduc reglementări atât în structură cât și în suprastructură.

Corelația structură, infrastructură, suprastructură în condițiile revoluției științifice și tehnice din țara noastră are și dimensiuni internaționale. Analiza cu discernămint a fenomenelor din viața internațională, a teoriilor și concepțiilor care se emit în legătură cu revoluția științifică și tehnică, a făcut obiectul comunicărilor: *RST și problema celerității în economia mondială* de Tudorel Postolache și Lucian Ionescu; *Corelația structură-suprastructură în cimpul cunoașterii și al praxisului uman: obiectiv-subiectiv în epoca contemporană* de Andrei Silard; *Influența revoluției științifice și tehnice asupra rolului opiniei publice în viața internațională* de Cornel Bogdan; *Revoluția științifică și tehnică și globalizarea proceselor sociale* de Silviu Brucan; *RST în*

viziunea tehnocrată de Marin Voiculescu; *Inovația tehnologică și implicațiile asupra cursei înarmărilor* de Sergiu Verona. *RST și determinismul tehnologic în gândirea social-politică contemporană* de Ovidiu Trăsnea.

În comunicările menționate rețin atenția unele idei de bază ca cele privind demonstrarea existenței ciclurilor „seculare” și stabilirea particularităților imprimate de RST noii faze a ciclului „secular” postbelic cât și relația ciclului „secular” și ciclului „decenal” și evoluția RST. Datele statistice și analiza lor evidențiază faptul că socialismul, ca orinduire superioară, este apt să evite în mod conștient crizele pe care RST le provoacă relațiilor burgheze în structură și suprastructură.

Dacă baza economică rămâne factorul primordial al conștiinței individuale și sociale tot atât de importantă este și acțiunea conștiinței inclusiv a cunoștințelor științifice și tehnice asupra acestei baze. Pornind de la aceste legături generale este subliniat faptul că legile generale acționează prin realitatea faptelor oamenilor într-un cadru dialectic, cu elemente obiective și subiective care caracterizează o realitate națională. Creșterea complexității vieții sociale transformă suprastructura într-o forță cu o independență crescândă, capabilă de a influența în diferite moduri și cu intensități variabile infrastructura, baza economică și chiar propria dezvoltare. Un exemplu poate fi chiar știința care în condițiile RST este atât un factor suprastructural cât și o forță de producție. La acestea se adaugă faptul că cerințele structurii cât și ale suprastructurii sunt completate de însuși procesul intern al cunoașterii. Aceasta însă nu depinde numai de cunoaștere ci de condițiile sociale, de politica din domeniul științei, de formarea cunoștințelor și de posibilitatea elaborării altora noi și punerea lor în aplicare.

În comunicări au fost analizate critice atât concepții care subapreciază rolul bazei materiale și tehnice cât și acele care diminuează capacitatea ideilor și ale politicului de a acționa asupra bazei economice și cerințelor noilor relații de producție. Transporturile, telecomunicațiile (inclusiv prin sateliți), răspindirea cu o mare viteză a cuceririlor științei și tehnicii etc. fac ca o serie de activități umane să capete o dimensiune planetară și să afecteze și politica statelor. Statele sînt nevoite să țină seama de interdependențele din lumea contemporană dar pentru a colabora eficient la soluționarea problemelor globale ale omenirii trebuie să-și mențină independența, să coopereze pe baze egale și echitabile.

În pofida multitudinii de aspecte abordate în comunicări problematica nu poate fi considerată epuizată. Dezvoltarea unor idei de către autori, în vederea publicării comunicărilor într-un volum ce va apare în Editura

politică, a fost completată și de unele intervenții în sesiune: *Tehnocrația și politica științifică* (Theodor Marinescu), *Revoluția științifică-tehnică și procesul de inovare socială* (Maria Trălstaru), *Mutații în locul și rolul unor elemente de structură și suprastructură în condițiile RST* (Maria Năstase-Georgescu), *RST și procesul de edificare-apărare* (Fralan Grozea).

Dezbaterea a pus totodată în evidență, așa cum se arată în cuvîntul de închidere rostit de președintele Academiei de Științe

Sociale și Politice, Mihnea Gheorghiu, concepția modernă a partidului nostru despre locul și rolul științei în dezvoltarea socială, în conducerea societății, stimulînd propria capacitate de creație a națiunii noastre, continuînd reputatele școli științifice românești, democratizînd procesele de cercetare științifică astfel ca gîndirea științifică să participe activ la circuitul mondial de idei, informații, valori.

Gheorghe Berescu

Democrația socialistă, participarea și autoconducerea muncitorească în practica construcției socialiste din R. S. România

(Dezbatere științifică)

În ziua de 20 ianuarie a.c. a avut loc la Academia „Ștefan Gheorghiu” dezbaterea științifică organizată de Institutul de științe politice și de studiere a problemei naționale al Academiei „Ștefan Gheorghiu” în colaborare cu Secția de științe politice a Academiei de Științe Sociale și Politice, pe problemele democrației socialiste și ale dezvoltării ei în etapa actuală.

Dezbaterea a fost condusă de prof. dr. doc. ing. Valter Roman, președintele Secției de științe politice și s-a bucurat de participarea largă a unor prestigioase cadre didactice și cercetători în domeniul științelor politice, a unor cadre de conducere de partid și sindicale din mari întreprinderi bucureștene.

Concepută ca o manifestare științifică menită să contribuie la aprofundarea și relevarea caracterului creator, original al politicii P.C.R. de edificare a democrației și autoconducerii muncitorești în țara noastră, dezbaterea a abordat problematica complexă a democrației din multiple unghiuri de vedere: politic, etic, juridic, practic. Caracteristica de bază a dezbaterii a constituit-o îmbinarea reflecției teoretice privind semnificațiile și valoarea politică-practică a măsurilor adoptate în țara noastră în domeniul perfecționării democrației muncitorești, cu evidențierea unor concluzii și practici rezultate din cercetări concrete și experiența funcționării organelor de conducere colectivă ale unităților economico-sociale.

În cuvîntul de deschidere prof. V. Roman a subliniat importanța și actualitatea temei pentru cercetarea din domeniul științelor politice, și pentru practica social-politică, necesitatea aprofundării, generalizării teoretice a bogatei și dinamice experiențe acumulate de partid în această direcție, a modului în care se transpun în practică măsurile adoptate de Conferința Națională privind ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a conducerii social-politice, înfăptuirea autoconducerii muncitorești.

În intervenția sa asist. Ana Bazac s-a referit la unele elemente ale conceptului de autoconducere muncitorească, precizînd între altele că acest concept esențializează conținutul democrației noastre socialiste. Nefiind un concept static, autoconducerea își îmbogățește conținutul în funcție de prefacerile profunde pe care le cunoaște societatea socialistă. Ea se realizează, după părerea sa, într-un dublu sens: 1. ca sistem de organizare și conducere ce își însușește și promovează cu fermitate spiritul muncitoresc, revoluționar și 2. ca ansamblu al formelor de participare directă la conducere a tuturor oamenilor muncii.

Problemele democrației se pun astăzi în primul rînd sub aspect calitativ, a arătat în comunicarea sa conf. dr. Ion Florea, implicînd nu numai consultarea oamenilor muncii, ci însăși autoconducerea muncitorească. Aceasta prefigurează încă de pe acum tipul de condu-

cere socială proprie comunismului, măsurile adoptate de partid pe linia perfecționării democrației reflectând tocmai întrepătrunderea dialectică — și pe acest plan — a celor două faze ale orînduirii comuniste. În acest context, vorbitorul a arătat că progresul democrației este strîns legat de pătrunderea ei în stilul de conducere, ca o componentă fundamentală a comportamentului tuturor cadrelor de conducere.

Prof. dr. Gh. Ghimeș s-a referit, în cuvîntul său, la raportul dintre teorie și practică în domeniul democrației. Pe baza unor cercetări de teren, se confirmă că organele de conducere colectivă și-au îmbogățit experiența, participarea muncitorilor la conducere realizându-se nu numai prin aceea că au posibilitatea să-și spună cuvîntul, dar și prin reținerea și rezolvarea de către consiliile oamenilor muncii a propunerilor, sugestiilor formulate de muncitori. În ceea ce privește creșterea eficienței acestor organisme, vorbitorul a menționat importanța factorilor ce țin de stilul de muncă și responsabilitatea membrilor organelor de conducere colectivă.

Considerații interesante cu privire la autoconducere și autocontrol a făcut și asist. D. Iacob în intervenția sa. El a argumentat ideea că democrația directă se realizează prin acțiunea acelor factori care au capacitatea de a se autocontrola. Prin trăsăturile politice organizatorice, ideologice, etice care-l caracterizează, P.C.R. este primul din acești factori care dispun de posibilitatea autocontrolului și ca atare este și factor diriguitor care edifică democrația socialistă în general, autoconducerea muncitorească în special.

În comunicarea, axată pe relevarea dimensiunilor valorice ale democrației socialiste, prof. dr. Vasile Nîchita a subliniat că în condițiile obiective și subiective create în țara noastră, și corespunzător sarcinilor complexe cerute de progresul general al societății, democrația socialistă îndeplinește un important rol de valorizare a răspunderilor legate de modul în care se realizează toate aceste sarcini. Valori ale democrației ca libertatea, echitatea, angajarea responsabilă etc. capătă o încălătoră politică nouă, în consens cu mutațiile determinate de mersul înainte al societății. De aceea este foarte important ca ele să fie privite în corelația lor dinamică, strîns legate de modul în care fiecare clasă, categorie de oameni participă la rezolvarea problemelor concrete ale fărîmării societății socialiste multilateral dezvoltate. La rîndul său, dr. Gh. Berescu a subliniat importanța teoretică și practică a corelației dintre etic și politic, în cadrul fundamentelor etice ale democrației, interferențele care există datorate faptului că însăși democrația socialistă are un conținut moral superior și este morală

prin esența sa. Între componentele etice ale democrației, autorul a relevat umanismul revoluționar, spiritul de responsabilitate, valoarea inițiativei, a atitudinii constructive și valorificarea neîngrădită a aptitudinilor și talentelor poporului, manifestarea plenară a personalității umane.

Corelația democrație-socialism — R.S.T. a format obiectul comunicării profesorului Valter Roman care a subliniat caracterul procesual al afirmării democrației socialiste, continuă sa perfecționare în raport cu dinamica istorică a socialismului, cu gradul de folosire a cuceririlor științei și tehnicii. Apreciind valoarea unor teze formulate încă în lucrările clasice ale marxism-leninismului, prof. Valter Roman a argumentat necesitatea dezvoltării creatoare a concepției marxismului, cu privire la democrație, evidențiind în acest context contribuția teoretică și practică de prestigiu pe care partidul nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu o aduce la rezolvarea problemei unității organice dintre gîndire și acțiune, dintre decizie și execuție în teoria și practica privind democrația socialistă.

Întărirea legalității socialiste, ca parte integrantă a democrației noastre, au arătat în intervenția lor dr. Sofia Popescu și dr. Nicoleta Iliescu, o căpătî o pondere deosebită în cadrul conducerii democratice din România în special după Congresul al IX-lea. Subliniindu-se că democrația socialistă presupune participarea inclusiv la adoptarea deciziilor de ordin legislativ, au fost analizate legăturile dintre această participare și contribuția oamenilor muncii la asigurarea respectării legii, semnificațiile profunde ale hotărîrilor Conferinței Naționale din decembrie 1977 privind sporirea rolului colectivelor în prevenirea și combaterea actelor de încălcare a legilor.

Conf. dr. Victor Duculescu s-a referit la caracterul unitar, consecvent revoluționar al concepției P.C.R. despre democrație, măsurile adoptate pe planul vieții interne îmbinîndu-se armonios cu propunerile și acțiunile promovate de România în sprijinul democratizării relațiilor internaționale. În condițiile cînd pe plan mondial se înfruntă diverse concepții privind drepturile omului, realitățile noastre demonstrează din plin umanismul și realismul drepturilor omului, al democrației socialiste pe care o edifică P.C.R..

În comunicarea sa prof. dr. Marin Voiculescu a supus atenției problematica pluralismului democratic, cu trăsăturile sale definitorii, în funcție de natura relațiilor sociale, de structura și funcționalitatea sistemelor politice proprii celor două orînduiri sociale opuse: socialismul și capitalismul.

Arătînd că pluralismul burghez este o realitate pentru țările capitaliste dezvoltate,

în primul rînd pe plan suprastructural (mai multe partide, grupuri de presiune, organizații), fiind o expresie a deosebirilor care opun clase sociale antagoniste, profesorul M. Voiculescu a analizat în continuare factorii care limitează conținutul „democrației pluraliste” burgheze, relevînd totodată elementele care conferă o superioritate de esență democratismului socialist.

Observații și completări interesante, legate de această problemă, au exprimat prof. Gh. Ghimeș și I. Vida.

Corelația dintre exigențele conducerii științifice și caracterul democratic al adoptării deciziei politice a fost adusă în discuție de lector Th. Marinescu. El a subliniat ideea că optimizarea deciziei presupune atît urmărirea unei eficiențe sporite în activitatea de conducere, cît și concordanța acestora cu valorile democrației.

Lector dr. Maria Năstase-Georgescu s-a referit la sensul politic al saltului calitativ pe care autoconducerea trebuie să-l marcheze în societatea socialistă multilateral dezvoltată, iar lector Marin Trăistaru a punctat cîteva din implicațiile practice ale afirmării democrației directe. Problema caracterului de clasă al democrației socialiste, a menținerii sau pierderii acestui caracter în perspectiva comunismului, a fost abordată în cuvîntul său de lector I. Hoja.

Dezbaterile s-a înscris ca o contribuție reală la aprofundarea problematicii discutate, constituind totodată un punct de plecare pentru elaborarea unui volum de studii care să încorporeze punctele de vedere ale cercetătorilor și opiniile celor care participă direct la activitatea de conducere, în diferite organe ale democrației muncitorești.

C. Artstide

Locul și rolul națiunii în sistemul relațiilor internaționale

(Dezbateri științifice)

În ziua de 23 martie a.c. a avut loc dezbaterile științifice *Locul și rolul națiunii în sistemul relațiilor internaționale*, organizată de Institutul de științe politice și de studiere a problemei naționale împreună cu catedra de sociologie ale Academiei „Ștefan Gheorghiu”. Dezbaterile a reunit numeroși specialiști în domeniul științelor sociale, activiști de partid și de stat, cadre didactice, cercetători științifici, doctoranzi.

Comunicările prezentate au abordat multiplele aspecte ale acestei probleme. Astfel în *Națiunea și problemele globale ale umanității* Mihai Arsene s-a oprit asupra campaniei de denigrare — pe plan teoretic — a unei realități îndelung constituite — națiunea — verificată în însuși procesul evoluției societății omenești. Fiind în plină schimbare, în lumea contemporană apar noi state naționale, se prăbușesc ultimele vestigii ale colonialismului, popoarele se ridică cu tot mai multă vigoare împotriva neocolonialismului și imperialismului. Criza generală a sistemului capitalist, care se manifestă în prezent cu o nouă forță, „generează” teorii și concepții „noi”; cum sînt: teoria „capitalismului popular”, teoria „statului bunăstării generale”, a „capitalismului rege-

nerat”, a „convergenței sistemelor sociale”, a „dezideologizării”, a „depolitizării” ș.a. Pe fondul unor orientări tehnocrate, aceste teorii și concepții încearcă să „revoluționeze” stările de lucruri devenite inacceptabile.

Soluția nu poate fi cea preconizată de teoreticienii unei orînduirii condamnate de istorie. În epoca eliberării popoarelor, a creșterii voinței lor de a decide liber asupra propriului lor viitor, orice atentat la suveranitatea și independența națională este un anacronism și o sfidare la adresa întregii umanități.

Mărimile națiunilor a constituit intervenția lui Pavel Suian care a enumerat criteriile folosite la clasificarea și aprecierea națiunilor: numărul membrilor unei națiuni, întinderea teritoriului ocupat, gradul dezvoltării economice și culturale, organizarea politică, religia membrilor, coeziunea internă, atitudinea față de alte națiuni, momentul formării, psihologia etc. În funcție de un criteriu sau altul se vorbește de națiuni mari sau mici, de națiuni tinere și vechi, de națiuni războinice și pasnice, de națiuni socialiste și burgheze, de națiuni creștine sau islamice, de națiuni libere și subjugate, de națiuni bogate și națiuni sărace, de națiuni dezvoltate sau în curs de dezvoltare.

Foarte adesea se spune că națiunile pot fi împărțite în mari și mici. Trecând peste criteriul de număr o națiune poate fi mare prin vechimea ei, prin geniile pe care le-a dat, prin comportarea în momentele istorice de răscruce, prin marile izbâzi ori prin marile sacrificii. O națiune este mare când conștiința membrilor ei este înaltă și când acționează ca o mare familie. O națiune este mare când este omogenă și din acest punct de vedere numai socialismul poate aduce această omogenitate. Națiunile mari sînt cele unite și nu cele dezbinat; națiunile mari sînt cele care își făuresc destinul în libertate și prin consensul membrilor lor. Națiunile mari sînt cele pașnice. Națiunile mari sînt cele care au istorie, deci trecut, prezent și, mai ales, cele care se gîndesc cu responsabilitate la viitor. Națiunile mari sînt cele care au mari conducători.

După toate aceste criterii putem spune că națiunea română este o mare națiune.

Națiunile și statele naționale — unități de bază ale sistemului internațional (Nicolae Dumitru), ocupă poziția centrală în sistemul internațional. Departe de a fi un amalgam de state între care s-au stabilit întîmplător relații, sistemul internațional apare ca un *complex structurat de state naționale*, aflate în raporturi de interconexiune, de interdependență în continuă creștere. „Funcționînd ca un model de relații între unitățile sale de bază — statele naționale —, sistemul internațional este produsul final al forțelor care acționează în și între aceste unități”.

Sistemul de formare a politicii externe la nivel național reprezintă un subsistem al politicii internaționale. Ca atare, ele se află în raporturi de conexiune inversă, influențîndu-se permanent — fiecare din mecanismele respective avînd o autonomie proprie, o sferă în care operează, mijloace și țeluri proprii. Această interferență constituie, în ultimă instanță, sistemul social global „sui-generis” care este sistemul mondial actual.

În comunicarea *Corelația dintre clasă și națiune în politica internațională*, prof. Silviu Brucan sublinia faptul că națiunea a devenit o forță motrice a lumii contemporane, impletiindu-se dialectic cu lupta de clasă, cu revoluția socială. Teoretic, deși națiunile sînt scindate în clase cu interese diferite sau antagoniste, din momentul în care se organizează în state naționale și dobîndesc un anumit grad de coeziune și integrare — pe baza comunității de limbă și teritoriu, de viață economică și cultură — ele desfășoară în exterior o *mișcare proprie* care nu poate fi identificată cu nici una din părțile ei componente. Societatea, ca sistem național, este mai mult decît suma părților ei, iar aceasta se exprimă în rolul independent al națiunii în politica internațională. Decarece statele naționale sînt mari sau mici,

puternice sau slabe, dezvoltate sau înapoiate, bogate sau sărace, aceste discrepanțe și decalaje între ele generează un tip de conflict și cooperare calitativ diferit de cel din interiorul societății, de lupta de clasă. Concluzia metodologică este că în analiza politicii internaționale trebuie să operăm atît cu conceptul de *clasă*, cît și cu cel de *națiune*, examinînd permanent corelația lor dialectică.

Unitatea dialectică a intereselor naționale și internaționale în politica P.C.R. a fost abordată de Maria Marian. Luînd în considerație raportul dialectic dintre național și internațional, P.C.R. și-a formulat și îndeplinit îndatoririle în planul intern și în cel extern astfel încît să contribuie cît mai mult la întărirea solidarității internaționale a clasei muncitoare, a oamenilor muncii, a națiunilor și statelor, văzînd în solidaritatea internațională nu numai un principiu, ci însăși metoda de rezolvare prin efort comun a marilor probleme care a preocupat omenirea contemporană.

În dezvoltarea istorică a omenirii în ultimele secole, afirma Ion Florea în comunicarea *Raportul dintre național și mondial în dezvoltarea istorică contemporană*, asistăm la două tendințe care s-au amplificat deopotrivă în secolulul nostru: *a.* creșterea rolului națiunilor în dezvoltarea societății, prin formarea de noi și noi state naționale în urma prăbușirii sistemului colonial (secolul nostru a înlăturat toate barierele afirmării tuturor națiunilor în viața internațională, cele mai multe state naționale constituindu-se după al doilea război mondial); și *b.* mondializarea ca urmare a dezvoltării forțelor de producție, mijloacelor de comunicație, a intensificării relațiilor pe plan mondial, creșterii interdependențelor. Astăzi în lume totul se comunică și interacționează, un eveniment din orice parte a globului se poate răspîndi aproape în mod instantaneu. Aceste două tendințe majore ale evoluției istorice au avut, mai mult ca orice alte procese ale lumii moderne și contemporane, consecințe profunde asupra relațiilor internaționale.

În comunicarea *Implicații ale politicilor economice naționale asupra relațiilor economice internaționale*, N. S. Stănescu s-a ocupat de influența pe care o exercită politica economică a țărilor asupra economiei mondiale, asupra relațiilor economice internaționale, ca și de impactul relațiilor economice internaționale asupra politicilor economice naționale ale statelor. Comunicarea a întreprins o analiză a celor mai esențiale aspecte în ambele sensuri, atît al influenței deciziilor de politică națională asupra economiei mondiale, cît și a fenomenelor și proceselor din viața economică internațională, asupra deciziilor de politică economică la nivel național.

Existența unor relații economice internaționale bazate încă pe raporturi de forță presupune inechitate și inegalitate ele trebuind

să cedeze locul unor relații noi, bazate pe independența reală a partenerilor, pe egalitate, pe avantaje reciproce. *Democratizarea relațiilor internaționale*, instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale reprezintă, după opinia vorbitorului, soluția reală la actuala evoluție a economiei mondiale.

Democratizarea relațiilor internaționale — înțelegem, în esență, ca participare pe baze egale a tuturor statelor la luarea tuturor deciziilor în problemele comunității internaționale în ansamblul ei, la luarea deciziilor în probleme afectând un anumit grup de state și participarea pe baze egale a două state la toate raporturile lor bilaterale constituie — arăta Nicolae Șteflea în intervenția sa — nu numai cadrul prielnic al unui real dialog între națiuni, ci și o premisă favorabilă înfloririi națiunii și a creșterii rolului ei în epoca contemporană.

Concepția românească privind democratizarea relațiilor internaționale oferă un model prospectiv al raporturilor dintre națiuni caracterizate prin concertare, dar nu printr-o concertare selectivă, ci printr-una democratică, prin consens și cooperare.

În comunicarea *Națiunea și statul național în contextul noii ordini economice și politice internaționale*, Vasile Șandru a subliniat faptul că piatra de încercare a oricărei concepții politice și teoretice cu privire la noua ordine economică și politică internațională o constituie locul pe care îl acordă rolului națiunii și statului național. Concepțiile care definesc noua ordine internațională ca o ordine „mondialistă”, „intercomunitară” etc. în care statul național este subordonat unor organisme supranaționale, ignoră procesele sociale și naționale obiective care definesc conținutul și direcția evoluției omenirii contemporane.

Importanța prerogativelor politico-juridice ale statului suveran, ca principal instrument de afirmare a aspirațiilor națiunii pe planul relațiilor internaționale, a făcut obiectul comunicării: *Rolul statului național suveran în promovarea unei politici de independență, împotriva tendințelor de reimpărțire a lumii și de stabilire a unor sfere de influență* de Victor Duculescu. Referindu-se la mijloacele practice de realizare a funcțiilor externe autorul a subliniat în special dreptul statului de a încheia tratate internaționale, de a stabili relații diplomatice, de a participa la circuitul economic, de a deveni membru al unor organizații internaționale, de a se apăra împotriva unei agresiuni ș.a.

Pornind de la teza de o excepțională însemnătate teoretică și de o adâncă profunzime științifică, enunțată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, cu privire la intensificarea tendințelor de reimpărțire a lumii între state și grupuri de

state, vorbitorul a arătat că politica stabilirii unor zone sau sfere de influență contravine direct principiilor dreptului internațional, deoarece apartenența statului suveran la o asemenea zonă afectează sau limitează capacitatea sa de decizie pe plan intern și extern.

Existența și influența unor forțe transnaționale — înțelegind prin aceasta relații, contacte, coaliții, interacțiuni care depășesc frontierele naționale și care acționează cu o anumită autonomie față de guvernele naționale (comunicarea *Națiunea și forțele transnaționale* de Cornel Bogdan) — sînt astăzi în general recunoscute ca reprezentînd unul din fenomenele noi, importante, ale politicii mondiale, unul din aspectele cele mai semnificative ale impactului pe care revoluția științifică și tehnică, procesul global revoluționar îl are asupra vieții internaționale.

Controversa — de o deosebită semnificație teoretică și practică — ce se desfășoară între oamenii de știință și de stat, se concentrează asupra măsurii în care forțele transnaționale afectează rolul națiunii — ca unitate de bază a sistemului internațional. Departe de a diminua sau de a face depăși rolul națiunii în raporturile internaționale, existența forțelor transnaționale, sporește însemnătatea dezvoltării naționale, a respectului pentru personalitatea și identitatea fiecărei națiuni, factor cheie al unui sistem internațional.

Comunicarea *Independența și suveranitatea națională — atribute fundamentale și inalienabile ale națiunii socialiste* (autor Alexe Andriș) a evidențiat ideea potrivit căreia rolul istoric al națiunii socialiste, aportul ei la dezvoltarea civilizației universale sînt direct determinate de gradul în care își realizează personalitatea sa, își valorifică resursele, forțele și capacitățile creatoare în mod independent și suveran.

Experiența construcției socialiste în fiecare țară afirmarea unui nou tip de relații între statele socialiste, bazate pe colaborarea egală și liberă între națiuni egale și libere, ca și întreaga desfășurare a vieții internaționale demonstrează — așa cum apreciază partidul nostru — că independența și suveranitatea națională constituie factori primordiali ai progresului fiecărei națiuni, precum și factori primordiali pentru colaborare și pace trainică, ai însuși viitorului comunist pe planeta noastră. Aceasta a fost ideea comunicării *Independența și suveranitatea națională — forțe motrice ale progresului contemporan*, prezentată de Eugenia Ștefan.

Gheorghe Berescu analizează în comunicarea *Suveranitatea națională, patriotismul și solidaritatea internațională — valori ale progresului contemporan*, conceptele enumerate și sistemul de corelații dintre acestea. Suveranitatea, patriotismul și solidaritatea capătă, în

epoca noastră, un caracter normativ dar prin aceasta nu își pierde trăsăturile de ordin atitudinal și afectiv.

Respingând ideea „perimării” națiunii, partidul nostru apreciază că și în țările occidentale dezvoltate unde națiunea s-a constituit cu secole în urmă și a ajuns la deplină sa maturitate, viitorul națiunilor nu este dispariția treptată pe calea contopirii lor în comunități supranaționale și suprastatale. Națiunea nu și-a epulzat menirea, nici în condițiile capitalismului, având încă un rol progresist prin forțele sale vitale reprezentative. În cadrul acestor forțe, partidele comuniste și muncitorești, situându-se pe pozițiile apărării națiunii, mobilizează masele de oameni ai muncii, forțele progresiste și iubitoare de pace la lupta pentru apărarea intereselor lor vitale împotriva încercărilor de amestec în treburile interne ale altor popoare.

Ion Mușu a reliefat în comunicarea sa. *Poziții ale partidelor comuniste din Europa occidentală cu privire la națiune*, eforturile partidelor comuniste și muncitorești, afirmate mai ales în ultimii zece ani, de a defini socialismul pentru care militază nu ca un „tipar” sau „model”, ci ca o rezultantă a mișcării istorice a fiecărui popor, a tradițiilor, specificităților și realităților naționale.

Partidele comuniste și muncitorești, forțele democratice și progresiste naționale din țările Americii Latine, Asiei și Africii — asupra cărora s-a oprit autorul — atribuie o importanță primordială desăvârșirii independenței naționale. În acest scop, ele militază pentru crearea de Fronturi sau Alianțe naționale largi care să traducă în fapte aspirații ca: înlăturarea dominației monopolurilor străine din economia națională a acestor țări; cucerirea și consolidarea independenței economice; dreptul de a dispune suveran de bogățiile naționale, de a le folosi în interesul dezvoltării de sine stătătoare; înlăturarea de reforme agrare; cucerirea, apărarea și lărgirea drepturilor și libertăților democratice; ridicarea nivelului de trai material și spiritual. Progresul țărilor recent eliberate se află într-o strânsă legătură cu consolidarea independenței lor naționale, cu formarea și dezvoltarea popoarelor lor ca națiuni.

Procesul de formare și consolidare a națiunilor din Africa — subliniat în comunicările: *Particularități ale procesului formării națiunilor pe continentul african* de Victor Opaschi și: *Răportul națiune — relații internaționale în cazul particular al țărilor africane* de Gheorghe Stoian — reprezintă încă o dovadă elocventă că în epoca contemporană națiunea, departe de a-și fi epuizat potențele, joacă un rol deosebit de important în progresul fiecărei țări, cit și în relațiile internaționale.

În comunicarea *Lupta națiunilor latino-americane pentru cea de „a doua independență”*,

Ilie Seftiluc a trecut în revistă preocupările actuale ale națiunilor de pe continentul latino-american, lupta acestora pentru reforme structurale și lichidarea dependenței, pentru afirmarea personalității lor pe arena vieții internaționale.

Neignorând dificultăți și piedici în procesul dezvoltării statelor din zonă, Monica Barcan, în comunicarea *Aspecte ale afirmării conștiinței naționale în America Latină*, conchide că realizarea unor asemenea deziderate cu caracter antiimperialist, antioligarhic, popular și democratic — vitale pentru propășirea generală a Americii Latine — pun în valoare tradițiile glorioase și lupta contra imperialismului și a reacțiunii, virtuțile națiunilor respective și capacitățile lor creatoare, explică afirmarea mai puternică a personalității fiecărei națiuni a valorilor naționale, creșterea conștiinței naționale ca factor de progres, redescoperirea propriei identități la dimensiunile exigențelor naționale contemporane: valorificarea mai deplină a factorilor obiectivi și subiectivi de solidaritate continentală.

Păstrindu-și în întregime viabilitatea în epoca contemporană atât ca realitate social-istorică concretă cit și ca concept evolutiv, națiunea, arăta Dumitru Trancă, (*Națiunea în cadrul relațiilor cultural-științifice internaționale contemporane*) se manifestă plener și într-un mod original în ansamblul relațiilor internaționale contemporane inclusiv pe planul cooperării și schimburilor cultural-științifice.

Fiind cadrul istorico-social în care are loc procesul de creare a valorilor științifice, culturale și artistice, națiunea reprezintă factorul generator de idei, valori culturale și mijloace de vehiculare a acestora. Totodată, națiunea îndeplinește funcția de receptacol al valorilor autentice create de alte națiuni și pe care le recepționează selectiv și critic, în funcție de specificul ei istoric-social, într-un proces complex de influențe reciproce și adaptări specifice.

Contribuția națiunii române la actualul schimb de valori cultural-științifice reprezintă cea mai înaltă cotă din întreaga noastră istorie intrucit condițiile create pe plan intern națiunii noastre socialiste au permis sporirea valorificării patrimoniului cultural-științific și difuzarea lui, iar climatul internațional contemporan a înlesnit o înviorare a schimburilor, demonstrând lumii actuale că raporturile de cooperare culturală au devenit o necesitate obiectivă. Națiunea română și-a adus și continuă să-și sporească contribuția la patrimoniul culturii universale în ideea de a adăci implicațiile umaniste, progresiste și de pace ale acestui patrimoniu, pentru ca circulația valorilor culturale autentice ale tuturor popoarelor să se afle în folosul maselor celor mai largi.

★

Însemnătatea incontestabilă a națiunii în mersul înainte al societății pune în evidență necesitatea studierii sale aprofundate, atestă faptul că națiunea se află și se va afla încă multă vreme în centrul vieții politice contemporane, constituind subiect de analiză în atenția specialiștilor din cele mai diferite domenii. Este meritul partidului nostru de a fi abordat de pe poziții principale această problemă de mare actualitate teoretică și practică,

că, arătând sintetic și clarvăzător, nu numai drumul parcurs de națiune în diferite perioade de istorie, ci relevind cu o deosebită putere de prospectare a fenomenelor sociale perspectivele națiunii, rolul deosebit de important, progresist, revoluționar ce-l are de jucat aceasta o perioadă îndelungată în dezvoltarea socială contemporană.

Victor Opaschi

Activitatea de cercetare a Centrului de cercetări sociologice în anul 1977

Activitatea desfășurată de Centrul de cercetări sociologice s-a integrat în spiritul cerințelor și sarcinilor trasate de partid cercetării științifice, urmărindu-se elaborarea unor lucrări și studii cât mai legate de nevoile practicii sociale, ale economiei, de necesitățile perfecționării organizării și conducerii unităților din industrie, agricultură și celelalte sectoare de muncă, de exigențele perfecționării activității politico-educative și culturale, ale explicării și interpretării unor fenomene și procese fundamentale care definesc societatea românească contemporană.

Activitatea complexă a Centrului de sociologie — unitate ale cărei cercetări au un puternic și angajant caracter social-politic — s-a desfășurat în condițiile participării sporite la studierea unor teme economico-sociale și politico-educative de interes major, cuprinse în Planul unitar al Academiei de Științe Sociale și Politice, urmărindu-se traducerea în viață a indicațiilor și hotărârilor partidului privind legarea mai strânsă a cercetării de practica vieții economice și social-politice, de activitatea organelor de partid și de stat, privind ridicarea nivelului teoretic al studiilor și întărirea valorii lor aplicative.

În continuare, vor fi subliniate câteva direcții, orientări și preocupări care au caracterizat eforturile de realizare a planului de cercetare al Centrului în anul 1977.

I. O primă trăsătură a planului pe anul 1977 care poate fi apreciată ca pozitivă o constituie *orientarea și structurarea judicioasă a tematicii de cercetare*. Astfel, munca de cercetare a cadrelor integrate în Centrul de sociologie a fost orientată spre abordarea unor probleme și teme prioritare ale frontului cercetării sociale din țara noastră, răspunzându-se

într-o mai mare măsură exigențelor activității teoretice, ideologice și politico-educative a partidului nostru, necesităților practice ale dezvoltării economiei, vieții sociale și culturale a țării. În acest mod, forțele de cercetare au fost concentrate spre elaborarea și efectuarea unor cercetări de amploare, pe teme actuale, de mare însemnătate teoretică și practică.

În anul 1977, au fost realizate prin cercetările colectivului integrat al Centrului 10 contracte cu Academia de Științe Sociale și Politice și o convenție cu Comitetul județean P.C.R. Harghita. A crescut numărul contractelor cu unități și instituții din economie și viața social-culturală. În 1977 executându-se 5 contracte de acest fel cu: Consiliul Culturii și Educației Socialiste; Institutul de cercetări comerciale (pentru Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie); Centrala cărbunelui din Petroșani; Centrala aluminiului-Slatina; I.S.L.G.C. Au fost realizate, de asemenea 2 contracte cu beneficiari din străinătate (cu UNESCO și Universitatea Illinois). Contractele cu Academia de Științe Sociale și Politice au însumat circa 1 700 000 lei, iar cu beneficiarii din economie circa 700 000 lei.

Enumerarea temelor studiate în anul 1977 evidențiază justa orientare tematică a planului pe anul trecut, o concentrare mai judicioasă a eforturilor de cercetare. Din analiza planului realizat se disting, în primul rând, prin însemnătatea teoretică, practică și politico-ideologică, temele celor 10 contracte încheiate cu Academia de Științe Sociale și Politice care vor fi enumerate în continuare:

1. *Forța de muncă industrială; reducerea fluctuației, integrarea și consolidarea stabilității în muncă* — colectiv: Honorina Cazacu, Ion Glodeanu, Radu Callopla și Lucuț Gri-

gore — lucrare predată A.S.S.P. (270 pagini), iar ulterior spre publicare Editurii științifice și enciclopedice, lucrare de sinteză care valorifică datele cercetărilor efectuate în anii 1973–1976 într-o serie de întreprinderi din București și din țară privind probleme teoretice, metodologice și practice ale reducerii fluctuației forței de muncă industriale și ale îmbunătățirii integrării socio-profesionale a acesteia. În acest context, se poate menționa necesitatea de a se acorda în viitor mai multă atenție în cadrul Centrului nostru elaborării unor lucrări de sinteză, pe baza cercetărilor concrete întreprinse timp de mai mulți ani într-un domeniu sau altul, asigurându-se astfel o valorificare mai înaltă și cu un ecou mai larg, pe plan național, a investigației sociologice, decât se asigură prin rapoartele și sintezele anuale.

Este de menționat că acest colectiv (responsabil dr. Cazacu Honorina) a realizat extraplan o investigație la întreprinderea „Electromagnetica” din Capitală, la cererea Comitetului sindical al acesteia, privind cauzele nerealizării normelor de producție într-o serie de secții cu personal muncitor predominant feminin. Investigația s-a materializat într-un raport — cu concluzii și propuneri concrete — înaintat conducerii întreprinderii, care a fost discutat în plenara Comitetului sindical pe întreprindere și pe baza căruia a fost întocmit un plan de măsuri. Este un bun exemplu de cercetare cu caracter nemijlocit aplicativ, cu un obiectiv precis și cu finalizare operativă.

2. *Utilizarea forței de muncă și creșterea productivității muncii în agricultura socialistă* — colectiv: Maria Fulea, Maria Băcănușu și Carmen Furtună — lucrare predată A.S.S.P. Cercetarea s-a efectuat în I.A.S., S.M.A. și în asociațiile economice intercooperatiste din județul Vaslui (5 unități cuprinzând 12 sate — studiate intensiv), elaborându-se un studiu de 200 pagini și o sinteză, predate A.S.S.P. Colectivul a pregătit, totodată, pentru Editura Academiei lucrarea *Stabilitatea forței de muncă și creșterea productivității muncii în C.A.P.* (300 p.). La realizarea cercetării din anul 1977 s-a colaborat fructuos cu Secția de propagandă a Comitetului județean P.C.R.-Vaslui, căruia i-au fost prezentate sinteze cu concluzii și propuneri, precum și conducerilor Consiliului popular comunal și S.M.A. Murgeni, Asociației economice intercooperatiste Murgeni și I.A.S. Huși.

În legătură cu activitatea acestui colectiv de sociologie agrară și rurală credem că trebuie menționate, de asemenea, câteva aspecte pozitive: în primul rând, efectuarea unor îndelungate și extinse investigații de teren (responsabil de temă, M. Fulea, a efectuat în anul 1977 un număr ridicat de zile de cercetări de teren — 135 zile), problemă esen-

țială pentru realizarea unor studii reprezentative și cu o tot mai ridicată valoare aplicativă, în al doilea rând, preocuparea constantă pentru imbinarea cercetărilor de teren cu generalizarea teoretică a investigațiilor desfășurate prin publicarea sistematică de lucrări în cadrul planului; în al treilea rând, legătura tot mai bună cu organele locale de partid și cu conducerile unităților agricole, în vederea finalizării cercetărilor.

3. *Schimbări în structura clasei muncitoare sub influența revoluției științifice-tehnice* — colectiv: prof. Constantin Ionescu (coord.), Oscar Hoffman, Argentina Flruță, Simona Rașev și Vasilică Efimov — lucrare (180 pagini) predată A.S.S.P., având drept scop elaborarea unui sistem conceptual-operativ, capabil să faciliteze cercetarea concretă a raportului dintre revoluția tehnico-științifică și structura clasei muncitoare. Totodată, colectivul a efectuat o serie de investigații concrete în județele Brașov și Argeș, cu colaborarea unor ingineri și sociologi din zonele și unitățile investigate. În cazul acestui colectiv trebuie apreciată deosebit de mult valoarea teoretico-metodologică a cercetărilor întreprinse, continuitatea, aprofundarea și extinderea de la an la an, într-o concepție unitară, a studiilor privind evoluția structurii sociale și de clasă în țara noastră, ceea ce i-a și permis să aibă o productivitate mai ridicată în publicarea de lucrări (colectiv sau individual), precum și afirmarea în colaborarea științifică cu sociologii din celelalte țări socialiste, în cadrul Comisiei interacademice pentru studierea problemelor structurii sociale.

4. Din acest colectiv dr. O. Hoffman a realizat cercetarea *Dezvoltarea conștiinței morale a oamenilor muncii din județul Harghita*, împreună cu tov. Al. Sekereș, secretar cu propagandă al Comitetului județean de partid Harghita. Lucrarea, realizată pe bază de convenție și predată Comitetului județean Harghita al P.C.R., a fost discutată în Plenara Comitetului de cultură și educație socialistă a jud. Harghita, fiind elaborat un plan de măsuri pentru experimentarea unor acțiuni legate de organizarea relațiilor sociale pe baza principiilor eticii și echității socialiste. Este unul dintre cele mai elocvente exemple din activitatea Centrului nostru de împletire organică a cercetării cu activitatea unui organ de partid, de imbinare a investigației sociologice cu acțiunea social-politică.

5. *Factori sociali ai dezvoltării sistematizate a județului Buzău* — colectiv: Ioan Matei, Ioana Petre, Maria Băcănușu, Doina Dragomirescu, Costin Florence, Gheorghe Nicolae, studenți — lucrare (270 p.) predată A.S.S.P., Comitetului județean al P.C.R. și Consiliului popular județean Buzău evidențiindu-se ca un bun exemplu de legătură cu practica

social-politică, cu activitatea organelor locale de partid și de stat, cu acțiunea socială. Ea s-a axat pe două procese majore ale sistematizării: formarea și dezvoltarea de noi centre urbane și regruparea satelor în comune cu perspective de dezvoltare. În cursul desfășurării cercetării, de comun acord cu organele județene de partid și de stat, s-a convenit asupra organizării unei stații-pilot județene, în curs de materializare, și în cadrul căreia urmează să se urmărească finalizarea unor concluzii și propuneri rezultate din cercetare, desfășurarea integrată a cunoașterii și acțiunii sociale, efectuarea în continuare a unor cercetări aplicative necesare pentru perfecționarea conducerii, planificării și organizării pe plan local.

6. *Proгноза serviciilor către populație pînă în anul 2000 (2010)* — colectiv: Ioan Matei, Ioana Petre, Maria Băcanu, Costin Florance, Radu Nicolae, lector Ion Constantinescu — studenți — cercetare realizată pe bază de contract cu un beneficiar din economie (C.N.S.T. și Institutul de cercetări comerciale). Pe baza cercetărilor au fost întocmite: un studiu (170 p.) și 2 sinteze care au fost predate beneficiarilor. Subliniind meritele studiului, este necesară relevarea, în acest context, a unei probleme de interes și mai larg pentru nucleul de cercetători ai Centrului și anume continuarea cu mai multă perseverență a eforturilor de încheiere a unor contracte cu beneficiari din economie, pe lângă cele cu A.S.S.P., atît în scopul sporirii resurselor financiare ale Centrului, cît și al dezvoltării unor cercetări cu caracter mai pronunțat aplicativ, cu posibilități crescute de finalizare practică.

7. *Factori și mijloace de sportre a înfărmării în masă și a propagandei în rindurile navetiștilor* — colectiv: Ion Drăgan, Camelia Zlate, Andrei Popescu, Gina Stoiciu, Petruș Alexandrescu, Cuciuc Constantin studenți — lucrare (200 p.) predată A.S.S.P., precum și 2 sinteze înaintate A.S.S.P. și Secției de Propagandă a C.C. al P.C.R. Cercetarea s-a desfășurat în județele Dolj, Sibiu și Galați; ancheta a cuprins un eșantion de 2 540 subiecți navetiști și 650 localnici, la aceasta adăugîndu-se o metodologie complexă: 300 bugete de timp aplicate navetiștilor, completarea unor fișe statistice ca și realizarea unui mare număr de convorbiri cu reprezentanți ai organizațiilor și instituțiilor locale. Aceasta a cerut un mare volum de muncă la teren, precum și eforturi deosebite în îndrumarea practicii studenților care au colaborat timp de o lună la realizarea investigațiilor. În legătură cu această cercetare trebuie subliniat că a fost organizată cu sprijinul și sub îndrumarea Secției de Propagandă a C.C. al P.C.R. și s-a efectuat la teren cu ajutorul comitetelor județene de partid Dolj, Galați și Sibiu, cu sprijinul efectiv al

unor activiști de partid din județele respective, constituind astfel un exemplu de îmbinare a cercetării cu practica social-politică și cu munca unor organe de partid. Sprijinul pe linie de partid a avut un rol important în pregătirea și desfășurarea cercetării, precum și în prelucrarea electronică a datelor, efectuată la calculatorul de la C.C. al P.C.R.

8. *Contribuții la dezvoltarea sociologiei românești postbelice* — colectiv: Ștefan Costea, Maria Larionescu, Gitta Tulea, Alice Popeea, Maria Ciupag, Constantin Cuciuc, asist. Ion Ungureanu, Tatiana Flerova, studenți — lucrare (245 p.) înaintată A.S.S.P. și contractată cu Universitatea Illinois din S.U.A. Este de subliniat că acest colectiv a realizat prima explorare exhaustivă, după o metodologie modernă de investigație și evaluare cantitativă și calitativă, a producției sociologice românești din perioada postbelică, ceea ce a cerut o muncă enormă de depistare, prelucrare și analiză a textelor constînd în prelucrarea unui număr de 23 940 pagini de documente primare; investigarea a circa 3 000 pagini de texte în limbi străine; investigarea exhaustivă și prezentarea sistematică a tuturor numerelor revistei de sociologie „Arhiva pentru știință și reformă socială”; redactarea finală în limba engleză, pentru beneficiarul extern, a unui număr de 750 de fișe pentru lucrarea *Sociologia românească în perioada 1945—1975*.

9. *Fenomenul religios în diferitele zone ale țării. Probleme ale propagandei ateist-științifice* — coordonator: Ion M. Popescu, colectiv de studenți —, lucrare predată A.S.S.P. și Sinteza înaintată Secției de Propagandă a C.C. al P.C.R. Cercetarea s-a desfășurat în județul Neamț, în 14 localități rurale și urbane, în rîndul principalelor grupări religioase. Cercetarea s-a materializat și în sinteze înaintate Comitetului județean al P.C.R.-Neamț, care a acordat un sprijin prețios efectuării studiului. Se cuvine menționată ca pozitivă amploarea cercetărilor asupra fenomenului religios în diferite zone ale țării, aprofundarea concluziilor și propunerilor privind îmbunătățirea activității de educare materialist-științifică a maselor, (este cel de-al șaptelea județ studiat cu concursul tov. Ion M. Popescu și a altor colective de la Facultatea de istorie-filozofie), creîndu-se astfel posibilitatea întocmirii unei ample monografii asupra dinamicii religiozității în țara noastră în actuala etapă.

10. *Procese sociale de integrare în sistemul economiei socialiste a familiilor cu gospodării individuale din zona colinară a Olteniei și Buzăului* — colectiv: prof. H.H. Stahl, Dan Banciu, Carmen Furtună, Doina Dragomirescu studenți —, studiu și sinteză predate A.S.S.P. Cercetarea a fost efectuată în 9 comune din

judetul Gorj și o comună din județul Buzău. Concluziile cercetării converg spre măsurile stabilite recent în documentele de partid și de stat privind integrarea țăranilor din zonele necooperativizate în sistemul economiei socialiste. Este de menționat, așa cum s-a subliniat și în Consiliu și în dezbaterile publice a lucrării, metodologia complexă a cercetării, care poate fi luată ca bază pentru orice studii zonale de acest fel, în alte județe ale țării, precum și valoarea aplicativă, datorată și unei fructuoase colaborări cu organele locale.

11. *Forme ale participării populației la activitatea de sistematizare a localităților din județul Teleorman* — coordonator: Gheorghe Nicolae, colectiv de studenți —, lucrare efectuată, în principal, la Zimnicea în perioada care a urmat cutremurului. Tov. Gheorghe Nicolae a realizat în 1977 și tema: *Integrarea socio-profesională a populației marginale*, lucrare predată A.S.S.P. (contract) și Comisiei Naționale de Demografie, întrunind bunele aprecieri ale acestor foruri. Nu se poate să nu fie subliniate inițiativa, perseverența și eforturile acestui cercetător în studiul efectuat la Zimnicea după cutremur, unde a organizat o adevărată brigadă de cercetare și de muncă cu studenții, ca și marea sa pasiune pentru cercetarea de teren.

12. Cum s-a arătat deja, o caracteristică a planului pe anul 1977 a constituit-o creșterea numărului de contracte și înțelegeri cu beneficiarii din producție. Temele care vor fi menționate în continuare au format obiectul unor contracte, convenții sau comenzi din partea a o serie de unități și instituții din economie, viața socială și culturală, organizații politice, fapt care demonstrează — ca și temele amintite mai înainte — interesul și audiența de care se bucură cercetarea sociologică, legătura ei crescândă cu practica, cu viața economică, social-politică și culturală a țării noastre.

12. *Nevoi și aspirații culturale ale populației dintr-o comunitate în curs de urbanizare*, contract cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, realizat de un colectiv mixt format din cadre didactice de la Catedra de Sociologie (Ion Constantinescu, Ilie Bădescu, Ion Drăgan), cercetători ai Centrului (Nicolae Radu, Camelia Zlate, Lili Rădu), cercetători din alte unități, cadre ale C.C.E.S., studenți. Cercetarea de teren a fost efectuată în decembrie 1976 în comuna Domnești-Arges, iar în 1977 s-a efectuat o nouă investigație în localitatea Cîmpulung-Moldovenesc (asist. Ilie Bădescu). Studiul și sintezele cercetării, cu concluzii și propuneri concrete, au fost preluate C.C.E.S., raportul final fiind redactat, în principal, de cercet. Nicolae Radu și lect. Ion Constantinescu.

13. *Navetismul și implicațiile sale economico-sociale. Migrația și consecințele ei asupra*

resurselor de muncă și asupra sistematizării — colectiv: conf. dr. Virgil Constantinescu, lect. Pompiliu Grigorescu, lect. Andrei Stănoiu, studenți. În cadrul acestei teme au fost realizate două contracte, unul cu I.S.L.G.C. și altul cu Centrala Aluminului-Slatina. Lucrările sînt valoroase atît prin latura lor teoretico-metodologică, cît mai ales prin concluziile și propunerile de ordin aplicativ, ele servind, în cazul primului contract la elaborarea și perfectarea unor schițe de sistematizare, iar în cazul celui de-al doilea pentru întocmirea unui plan de măsuri privind îmbunătățirea recrutării și integrării forței de muncă din Centrala de aluminu-Slatina. După receptarea lucrării, conducerea uzinelor a hotărît dezbaterile concluziilor și propunerilor din lucrare într-o ședință a Consiliului oamenilor muncii din Centrală, la care să fie invitați și autorii cercetării. Este un bun exemplu, demn de urmat, în ce privește finalizarea unei cercetări de sociologie industrială.

14. *Integrarea industrial-urbană a forței de muncă în bazinul carbonifer al Văii Jiului* — colectiv: lect. dr. Petre Cristea, cercet. Radu Nicolae, studenți — contract ce a fost predat beneficiarului, iar o sinteză a cercetării a fost înaintată și la C.C. al P.C.R. Lucrarea constituie un aport meritoriu la analiza sociologică și psihosocială a cauzelor fluctuației și a altor fenomene disfuncționale, precum și la conturarea, pe această bază, a unui ansamblu de măsuri cu caracter social, cultural și economic pentru îmbunătățirea recrutării, stabilizării și integrării sociale a forței de muncă în acest important bazin carbonifer al țării noastre.

15. *Aspirații și relații profesionale și morale-politice ale studenților din Centrul Universitar București* — lucrare efectuată la cererea Comitetului de partid al Centrului Universitar București — colectiv: conf. dr. Acușin Cazacu cercet. Dumitrescu Dumitru, asist. Ion Ungureanu, studenți, activiști ai organizației studențești. Lucrarea a beneficiat de o metodologie complexă de studiu, de ample investigații în 3 institute de învățămînt superior din Capitală, datele culese fiind prelucrate la Centrul de calcul al Universității. După discutarea lucrării în Consiliul științific, și înaintarea concluziilor la Centrul universitar de partid București, unele aspecte ale acestei teme urmează să fie adîncite și în acest an.

16. *Modificări în structura și funcțiile familiei și influența lor asupra comportamentului demografic al acestora* — colectiv: conf. dr. Natalia Damian, lect. Andrei Stănoiu, asist. Maria Voinea, studenți — contract cu UNESCO, lucrarea apreciată de beneficiar a fost predată, totodată, conform înțelegerii, și Comisiei Naționale de Demografie. Ea efectuează o sinteză a rezultatelor politicii parti-

dului nostru în direcția îmbunătățirii comportamentului demografic și a întăririi familiei. Este meritul acestui colectiv de a fi realizat o lucrare valoroasă, care contribuie la afirmarea sociologiei românești și pe plan internațional.

III. În al treilea rând, considerăm că o caracteristică principală a realizării planului de cercetare al Centrului pe anul 1977 o constituie întărirea caracterului militant, practic-aplicativ al studiilor și lucrărilor efectuate prin consolidarea legăturilor cu practica socială, cu activitatea și necesitățile unor ministere, alor instituții centrale, întreprinderi, unități economice, organe de partid și de stat. În acest scop, o mare parte a cercetărilor s-a desfășurat cu participarea unor specialiști din producție, activiștilor de partid și de stat, realizându-se astfel într-o serie de cazuri indicația din Programul de măsuri ideologice cu privire la constituirea de *brigăzi complexe de cercetare socială*. Unele teme au fost realizate sub îndrumarea directă a unor comitete județene de partid și a altor organe de partid și de stat. Toate cercetările de teren au beneficiat de sprijinul organelor locale de partid și de stat.

Trebuie evidențiat ca un aspect deosebit de pozitiv și încurajator faptul că la nivelul organelor județene de partid și de stat, al altor organe de partid și de stat locale, cercetarea sociologică se bucură de atenție, soliditudine și de un mare sprijin, acesta constituind un factor important pentru extinderea cercetărilor sociologice aplicative, pentru creșterea treptată a eficienței acestora.

IV. În al patrulea rând, se poate evidenția faptul că au fost realizate unele progrese în direcția creșterii eficienței economice, sociale și educative a cercetărilor aplicative, problemă cheie a întregii cercetări și căreia partidul nostru îi acordă o importanță primordială, ceea ce și-a găsit expresie în faptul că actualul cincinal a fost definit, sintetic, ca cincinalul revoluției tehnico-științifice. În acest scop, s-a acordat atenție — e drept, nu întotdeauna, în măsura cuvenită — evitării manifestărilor și tendințelor de dispersare a eforturilor, de fărâmițare a activității de cercetare, înălturării paralelismelor și creșterii operativității unor cercetări direct aplicative. Putem spune că, într-o anumită măsură, desigur încă departe de exigențele etapei actuale, au crescut preocupările pentru finalizarea în practică a rezultatelor cercetărilor noastre. Multe colective, mai ales cele care au încheiat contracte cu beneficiarii din economie și din domeniul activității culturale, au acordat o atenție mai mare elaborării și fundamentării concluziilor și propunerilor cu caracter aplicativ; s-a trecut, într-o serie de cazuri, la colaborarea directă cu beneficiarii în dezbaterile și finalizarea unor cercetări, a continuat efor-

tul de constituire a unor structuri organizatorice, cum sînt stațiile-pilot, laboratoarele sociale, pentru integrarea efectivă a cunoașterii și acțiunii sociale; reprezentanții unor beneficiari participă mai activ în toate fazele cercetării — de la elaborarea proiectelor, pînă la redactarea lucrărilor. În unele cazuri, cercetătorii au posibilitatea să participe efectiv la experimentarea și aplicarea unor concluzii izvorite din investigațiile concrete.

Cum s-a văzut, planurile de măsuri întocmite de cercetători se bucură de mai mare acceptabilitate la beneficiarii cercetărilor. Totuși, apreciind realist și lucid stadiul în care ne aflăm din acest punct de vedere, trebuie spus că ceea ce s-a realizat constituie doar un început, care trebuie mai temeinic și mai serios adîncit și extins, pentru a se asigura o eficiență și o audiență socială corespunzătoare cercetării sociologice. În această privință trebuie învinse și unele fenomene de rutină și de îngustime, atît în rîndul cercetătorilor cit și al unor beneficiari ai cercetării sociale.

V. În al cincilea rând, poate fi remarcată ca o latură pozitivă a activității noastre integrarea mai fermă a cercetării și învățămîntului, prin intensificarea participării cadrelor didactice și a studenților la realizarea proiectelor cuprinse în planul unitar de cercetare al Centrului, precum și prin intensificarea participării cercetătorilor în procesul didactic și în alte forme de îndrumare a studenților. Practic, în anul 1977, toate cadrele didactice din domeniul sociologiei, existente în București, precum și toți studenții fostei Secții de sociologie de la Universitate, precum și studenții de la alte secții ale facultății au fost integrați în planul unitar de cercetare al Centrului, evitîndu-se și pe această cale dispersarea forțelor și abordarea de teme minore. Pentru un număr mare de teme din plan s-au constituit colective mixte, puternice (cercetători, cadre didactice, studenți), capabile să realizeze teme și lucrări de o anumită amploare. S-au făcut progrese în sensul încetățenirii muncii de echipă, cu toate avantajele acesteia.

Cadrele didactice și cercetătorii sînt unanimi în aprecierea contribuției prețioase a studenților în munca de cercetare. În anul 1977, cu excepția a două colective din Centru, toate celelalte au beneficiat de aportul studenților, în perioade compacte de la 2 săptămîni pînă la o lună, pentru realizarea investigațiilor de teren, iar, la rîndul lor, studenții au putut valorifica experiența cercetătorilor, în scopul formării lor profesionale și social-politice. S-a remarcat, pe bună dreptate, ridicarea nivelului calitativ al integrării studenților în cercetare, depășindu-se în cele mai multe cazuri utilizarea lor doar ca operatori de anchetă. În anul trecut studenții au participat în număr sporit la redactarea lucrărilor de contract, semnînd lucrările în calitate de coautori.

O apreciere pozitivă întrunește participarea largă și competentă a cercetătorilor Centrului de sociologie în procesul integrării cercetării cu învățământul și practica socială. Această participare s-a concretizat și în anul 1977 în forme variate: efectuarea de cursuri și seminarii; organizarea și conducerea practicii studenților; îndrumarea lor individuală; conducerea lucrărilor de diplomă; participarea la cercurile științifice și Sesiunea științifică a studenților; participarea la activități culturale-educative în rândul studenților.

VI. Activitatea științifico-publicistică ca formă importantă de valorificare a cercetărilor sociologice a înregistrat, de asemenea, o serie de realizări materializate în lucrări, studii, comunicări la simpozioane și dezbateri științifice. Cercetătorii Centrului au publicat (colectiv sau individual) un număr de patru lucrări în anul 1977: 1. *Omogenizarea socială în Republica Socialistă România* (coordonator prof. Constantin Ionescu, colectiv: Marcel Doru, Emilian Goldstein, Oscar Hoffman, C. Ionescu, Mircea Spiridonu, Camelia Zlate); 2. *Stimulente materiale și morale în cooperativile agricole de producție* (autori: Maria Fulea și Maria Băcanu Coblanu) — lucrări publicate în cadrul planului; 3. *Sisteme conceptuale operaționale în sociologie* (autor: Oscar Hoffman) și 4. *Sociologie și sistematizare în procesele de dezvoltare* (autori: Ion și Mioara Matei) — ultimele două publicate în afara planului.

Evidențiind meritele acestor colective de autori, este necesar să subliniem că dacă raportăm producția de carte științifică la ansamblul cadrelor integrate în Centrul de sociologie (cercetători și cadre didactice), se poate aprecia că aceasta nu se ridică la nivelul posibilităților și al cerințelor, ceea ce face ca prezența Centrului de sociologie în viața științifică, teoretică și ideologică a țării noastre să fie încă deficitară, nereușindu-se decât în mică măsură editarea unor lucrări colective de largă sinteză sociologică, care să reprezinte momente semnificative de înaltă audiență în activitatea științifică și în dezbaterile de idei din țara noastră, în generalizarea practicii și a fenomenelor sociale ale dezvoltării societății socialiste.

Un loc important l-a ocupat publicarea de studii și articole ale cercetătorilor și cadrelor didactice în revista de specialitate „Viitorul social”, care aduce o contribuție însemnată în popularizarea sociologiei românești, la stimularea și evaluarea cercetării; este însă sub posibilități prezența sociologilor din Centru și de la Facultate în alte publicații și reviste centrale, cum ar fi „Era socialistă”, „Contemporanul”, în publicațiile locale din județele în care se efectuează cercetările de teren, adică în publicații cu un cerc larg de cititori și care

ar putea astfel să contribuie la popularizarea mai activă a cercetării sociologice, la creșterea prestigiului ei în rândul opiniei publice din țara noastră, al factorilor de decizie.

VII. Un loc important îl ocupă în activitatea Centrului de sociologie *sistemul complex și diferențiat de dezbateri științifice* care funcționează de mai mult timp, cu bune rezultate, el contribuind la stimularea și orientarea cercetărilor, la perfecționarea metodologiei de cercetare, la evaluarea rezultatelor cercetării, a calității muncii depuse, la popularizarea cercetărilor și la legarea lor mai strânsă de viață, de practică, la îmbunătățirea elaborării teoretice în domeniul sociologiei. În acest context, o pondere însemnată o au comunicările prezentate și dezbaterile organizate cu regularitate în cadrul laboratorului Centrului, la care sînt atrași un cerc larg de cercetători și cadre din sociologie și discipline apropiate, de la diferite unități existente în București și în țară, specialiști din producție, activiști, studenți.

Participarea cercetătorilor și cadrelor didactice la viața științifică este, în general, destul de intensă, fiind de remarcat preocuparea pentru organizarea de dezbateri, simpozioane împreună cu organe de partid și de stat, cu beneficiari ai cercetării sociologice.

Organizarea unui număr sporit de sesiuni științifice pe plan național sau local, împreună cu factori de decizie politică și beneficiari ai cercetării, constituie o cale importantă pentru dezvoltarea și popularizarea cercetării sociologice, pentru creșterea eficienței și a ecoului acestora în viața noastră socială, științifică și culturală.

VIII. Pe lângă realizările menționate, nu se pot omite unele *neajunsuri, lipsuri și deficiențe* cu caracter mai general care grevează asupra cercetării și activității Centrului de sociologie.

În acest context, credem că trebuie menționate, după părerea noastră, patru probleme, direcții de preocupări și aspecte în care se resimt încă cu deosebire deficiențele și neîndeplinirile muncii Centrului de cercetări sociologice: 1. exercitarea încă slabă, fără extensiunea științifică necesară, a *funcției metodologice* a Centrului pe plan național, în orientarea unitară, din punct de vedere tehnico-metodologic a cercetărilor de sociologie care se desfășoară în diferite județe, centre și zone din țara noastră, aceasta diminuând posibilitățile de ridicare a nivelului științifico-metodologic și de valorificare mai bună a poten-

șalului sociologic din întreaga țară. Unindu-și și mobilizându-și eforturile, Centrul ar putea ajuta mai eficient Secția de sociologie a A.S.S.P. în exercitarea funcției de coordonare organizatorică și metodologică a cercetării sociologice, pe scară națională; 2. rămânerei în urmă în domeniul tehnicilor de cercetare, al folosirii de procedee avansate, moderne și eficiente, de ordin cantitativ în analiza și prelucrarea datelor mai ales, precum și o anumită lipsă de curaj, de creativitate și originalitate în abordarea teoretică, în dezvoltarea teoriei sociologice, pe baza gândirii marxiste și a experienței bogate acumulate în investigația concretă; 3. practicarea încă redusă a cooperării interdisciplinare — mai ales cu economiști, politologi, juriști și ingineri — în organizarea și desfășurarea cercetărilor, în abordarea teoretico-metodologică a temelor, deși toate problemele de care ne ocupăm sînt, prin natura și trăsăturile lor, probleme care necesită o cercetare pluri și interdisciplinară ceea ce și constituie una dintre trăsăturile originalității sociologiei ca știință; 4. insuficiența preocupare pentru *valorificarea socială și teoretică-științifică* a cercetărilor, prin finalizare în practică și prin lucrări de amplă rezonanță științifică și politică, unii cercetători legănându-se în iluzia că și-au încheiat munca redactînd rapoarte și sinteze, neînțelegînd că procesul valorificării constituie o etapă esențială a cercetării, cel puțin tot atît de importantă ca și aceea a elaborării lucrărilor.

Continuînd eforturile și preocupările pentru valorificarea cît mai bună și complexă a studiilor și lucrărilor întreprinse, prin aprofundarea dezbaterii aspectelor teoretico-metodologice și a posibilităților aplicative ale cercetărilor efectuate în cursul anului 1977, prin organizarea unor colocvii, simpozioane sau reuniuni de lucru cu participarea beneficiarilor și a cercetătorilor, specialiștilor din producție, a unor activiști de partid și de stat; colectivul Centrului acționează pentru a contribui la creșterea nivelului calitativ al întregii noastre activități, la întărirea eficienței ei sociale, politico-ideologice.

Eforturile colectivului integrat Centrului de cercetări sociologice sînt orientate în 1978 în spiritul concluziei, de mare însemnătate teoretică și practică, formulate de secretarul general al partidului în Raportul la Conferința Națională a P.C.R. privind trecerea la o fază nouă, superioară a luptei pentru calitate în

toate sectoarele. „Aceasta este cerința primordială de care depinde viitorul industriei românești, viitorul întregii economii naționale — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu. Numai realizînd acest mare salt calitativ revoluționar putem transpune în viață obiectivul stabilit de Congresul al XI-lea cu privire la afirmarea plenară a revoluției tehnico-științifice în acest cîlnal”. În această perspectivă, considerăm că direcția principală a eforturilor noastre trebuie să constea în realizarea unei legături directe, continue între cercetare și producție, integrarea mai organică a muncii de cercetare cu practica socială, deplasarea mai hotărîtă a accentului muncii cercetătorilor asupra procesului de aplicare în practică a rezultatelor, sporind astfel *eficiența socială* a muncii de cercetare. Aceasta presupune o schimbare în optica muncii și în metodologia cercetării noastre în sensul trecerii tuturor colectivelor la organizarea cercetării *aplicative* în legătură nemijlocită cu activitatea unităților economice, a organelor de partid și de stat; trecerea la constituirea efectivă a brigăzilor complexe de cercetări sociale, potrivit hotărîrilor înscrise în Programul de măsuri ideologice; mutarea centrului de greutate al muncii cercetătorului sociolog din birou pe teren, în miezul vieții sociale, căci laboratorul muncii noastre îl constituie practica socială vie, procesele vieții economice, sociale, cultural-educative; trecerea de la metoda anchetelor rapide, de care adeseori se abuzează, la cercetări continue, complexe și de durată, care să fie inițiate, în strînsă și nemijlocită conlucrăre cu specialiștii din producție, cu cadrele de partid și de stat. Aceasta presupune ca toate cercetările *aplicative* să fie executate numai pe bază de contracte și convenții.

Aceasta nu înseamnă neglijarea sau subaprecierea cercetărilor teoretice, fundamentale, care au un rol vital în dezvoltarea unei științe, inclusiv în amplificarea capacităților și resurselor ei aplicative. Problema esențială este ca la planificarea și organizarea cercetărilor să fie definite clar obiectivele și modul de finalizare a cercetărilor, să se dea atenția cuvenită valorificării, desigur complexe, a rezultatelor, urmărindu-se îmbinarea mai armonioasă a cercetărilor aplicative și fundamentale, pentru a răspunde astfel cu deplină eficiență cerințelor și sarcinilor ridicate de partidul nostru în fața muncii teoretice, a cercetării sociale.

Prof. dr. Ion Drăgan

Elaborarea unui model optim de dezvoltare economico-socială a județului Iași

(Dezbateri științifică)

În zilele de 21—22 decembrie 1977 a avut loc la Iași prima dezbateri științifică pe tema *Model optim de dezvoltare economico-socială a județului Iași în perspectiva anilor 1990*, în cadrul căreia s-au prezentat și s-au confruntat rezultatele obținute de cele 20 echipe interdisciplinare pe 20 subzone ale județului și de cei peste 150 cercetători (economisti, sociologi, agronomi, politologi, geografi, matematicieni, ingineri constructori, activiști de partid și de stat etc.) în prima etapă a acestei investigații. Organizată din inițiativa Comitetului județean Iași al P.C.R. și a Academiei de Științe Sociale și Politice cercetarea menționată a urmărit identificarea căilor optime de dezvoltare a județului și de a stabili, în acest sens, soluții practice pentru factorii de decizie, privind obiectivele economice și socio-culturale ce urmează a fi realizate și orientarea de ansamblu a dezvoltării satelor și orașelor din zonă în viitorul plan cincinal și într-o perspectivă mai îndelungată. Principalele probleme au vizat repartizarea în profil teritorial a forțelor de producție, amplasarea rațională a obiectivelor economice și socio-culturale în toate subzonele și microzonele județului, implicațiile sociale ale profundelor mutații care au avut loc și, îndeosebi ale celor preconizate pentru viitor, mutații analizate din perspectiva sarcinilor imediate, precum și din aceea a deciziilor posibile, sugerate de prognoza efectuată pentru etapele care vor urma, până în 1990 și chiar până în anul 2000.

Tematica dezbaterii a inclus, în cele 34 studii, referate și în intervențiile pe marginea lor, atât aspecte practice, cu aplicabilitate imediată, cât și aspecte teoretice și metodologice generale, cu funcție orientativă pentru cercetători și practicieni.

Menționăm, în primul rând, studiul-cadru *Dezvoltarea economico-socială în profil teritorial — caracteristică esențială a politicii partidului nostru. Realizări și perspective ale dezvoltării județului*, prezentat de tov. Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean de partid Iași, în care s-au analizat atât problemele cu care se confruntă județul astăzi — îndeosebi discrepanțele care se mai mențin între satele și orașele județului —, cât și situațiile comparative, din punct de vedere economic, demogra-

fic, rural-urban, al resurselor etc., între județul Iași — pe de o parte și alte județe ale țării — pe de altă parte¹. Astfel, alături de cele 85 de comune, câteva sute de sate — o bună parte de tip răsărit — și orașul Iași cu peste 300 000 locuitori, nu se află decât câteva tirguri, dintre care trei au statutul de oraș: Pașcani (25 000 de locuitori), Tg. Frumos și Hirău (cu câte 7 000 locuitori fiecare); localități în care se află deja în curs de realizare importante obiective industriale și care le vor imprima mai pregnant atributele unor adevărate centre urbane. Este de menționat că 95 % din producția industrială totală a județului se realizează în Iași, că circa 90 % din forța de muncă neagră și 85 % din populația urbană a județului se află în aceeași localitate, în restul județului întinzându-se o economie dominant agricolă, o forță de muncă corespunzătoare — cu toate celelalte caracteristici derivate — și, prin urmare, o populație rurală majoritară.

Întreaga investigație care se desfășoară în județul Iași (din care s-a realizat doar o primă etapă), modelul ce urmează a fi elaborat pentru dezvoltarea viitoare a județului, trebuie să aibă la bază aceste caracteristici ale zonei și, în primul rând, așa cum s-a arătat — raporturile rural-urbane și cele dintre principalele sectoare economice (agro-industriale, agro-terțiare, industrial-terțiare), decajaele dintre acestea, resursele de forță de muncă și perspectivele dezvoltării factorului demografic. Dacă resursele naturale sînt limitate, în schimb resursele de forță de muncă sînt mari — județul Iași înscriindu-se printre județele cu un potențial uman cu mult peste media pe țară (o densitate de 133 locuitori pe km², față de 90,8 locuitori, media pe țară; o natalitate de 24‰ și o mortalitate de 7‰ — cu aproximație — și, prin urmare cu cel mai mare spor demografic natural din țară — 17‰, aproape dublu față de media pe țară; cu o structură pe vîrste deosebit de favora-

¹ vezi Ion Iliescu, *Dezvoltarea economico-socială în profil teritorial*, în "Era socialistă", nr. 18, 1977, p. 9.

bilă: 57% populație sub 30 de ani, 69% populație sub 40 de ani)².

Studiile și intervențiile participanților la dezbateri au evidențiat necesitatea distribuirii echitabile în teritoriul zonei a investițiilor industriale și socio-culturale, potrivit distribuției demografice, adică a beneficiarilor, în vederea dezvoltării armonioase a tuturor subzonelor, microzonelor și localităților.

Planul cincinal 1976-1980 reprezintă pentru județul Iași o etapă importantă, care a adâncit procesul urbanizării unor centre rurale, în primul rând prin crearea de noi centre industriale în plin mediu rural (de ex.: Răducăneni, Podul Iloaiei, Vlădeni etc.), etapă care trebuie continuată cu perseverență în cinciunile viitoare, pentru realizarea unui echilibru rural-urban și pentru omogenizarea economico-socială a zonei cercetate. În prezent are loc o consolidare economică și o dezvoltare a orașelor mai mici (Pașcani, Tg. Frumos și Hirlău), pentru definirea „zonelor polarizate” și pentru cristalizarea funcțiilor pe care urmează să le exercite în viitor, alcătuind la un loc un *triunghi economico-social* în vestul județului, contrapondere față de influența Iașului, situat în estul zonei studiate. Tot în această perioadă, alte 5 localități din subzona complet rurală urmează să se transforme în ceea ce putem numi *orășele agricole* sau centre polarizatoare: comunele Țibănești și Răducăneni din sudul și sud-estul județului, Vlădeni și Belcești din nordul județului și Podul Iloaiei din partea centrală a zonei „Iași-Bahlui”. În următoarele planuri cincinale, rețeaua centrelor urbane ale județului se va completa cu noi orașe, selecționate din rândul comunelor cu perspective deosebite de dezvoltare, cu resurse și cu o poziție subzonală centrală, care să favorizeze îndeplinirea unor funcții urbane (îndeosebi terțiare, de servicii), pentru mai multe sate, cu o populație numeroasă. Referatele prezentate în cadrul dezbaterii au cuprins soluții și propuneri în acest sens, bazate pe investigații directe „în teren” și ilustrate cu un bogat material — grafice, tabele, cartograme, modele etc.

Fiind vorba de o primă dezbateri și de primele rezultate — în cadrul acestei investigații — un loc important au ocupat *aspectele teoretice* ale dezvoltării economico-sociale zonale, în condițiile și potrivit exigențelor societății socialiste.

Astfel, unele studii au abordat dimensiunile conceptului de *optim economico-social*: *Relația optim economico-social, național-optim, economico-social județean în concepția partidului nostru* (Petre Mălcomete, George Medrihan, Vasile Munteanu), *Considerații asupra conceptului de optim economico-social* (Emilian Bujor, Constantin Niculicioiu, Constantin Morariu), *Considerații privind sistemul de indicatori ce definesc dezvoltarea economico-socială în profil teritorial* (Ion Blaga, Ion Rotaru și C. Ichim) etc., punându-se accentul pe necesitatea stabilirii unor corelații științifice între economic și social, între ramurile economice, între mediile sociale (rurale și urbane, suburbane și periurbane etc.) și a unor soluții care să satisfacă aceste corelații, în primul rând distribuția rațională și echitabilă în teritoriu a investițiilor, a obiectivelor economice și socio-culturale. Toate acestea trebuie să corespundă unei orientări (teoretice) de ansamblu și să satisfacă exigențele unui model de dezvoltare.

Cu privire la teoria modelului de dezvoltare s-au prezentat în cadrul dezbaterii mai multe studii, printre care: *Unele observații asupra unui model japonez de dezvoltare în profil teritorial* (Irinel Drăgan), *Elemente pentru un model subzonal de dezvoltare socio-economică. Aspecte funcționale și disfuncționale în microzona Tg. Frumos* (analiză teoretico-conceptuală — Vasile Miftode, Ioan Roman, Leonard Olaru), *Cu privire la rolul activităților terțiare în constituirea centrelor polarizatoare în teritoriu* (Ilie Niță), *Caracteristici ale dezvoltării unei localități agro-industriale suburbane* (Nicolae Stoica) etc., făcându-se precizări pentru aspectele generale tehnice de lucru (I. Drăgan) sau teoretice, orientative, în raport cu soluțiile ce vor fi adoptate (V. Miftode), cit și cele particulare legate de locul și funcțiile unui anumit sector în ansamblul modelului (I. Niță) sau ale unui anumit tip de mediu social sau comunitate (N. Stoica).

Participanții la dezbateri, printre care s-au aflat invitați și sociologi din București, au ajuns la concluzia că se impune o reconsiderare a conceptelor implicate în procesul dezvoltării sociale, în primul rând cele legate de *urbanizare, ruralizare, modernizare, orășenizare* etc., o definire și o delimitare mai riguroasă a funcțiilor specifice diferitelor tipuri de localități, zone, microzone sau subzone (funcții urbane, rurale, suburbane, periurbane, funcții subzonale, de polarizare, de coor-

² Vezi și Al. Floareș. *Optimizarea economică prin prisma unor ipoteze demografice*, studiu prezentat în cadrul dezbaterii și publicat în „Cronica”, nr. 8, 24 febr. 1978, p. 2.

donare etc.), toate acestea fiind legate de orientarea întregii dezvoltări viitoare și de elaborarea celor mai adecvate soluții — cu aplicabilitate într-o perioadă mai mare de timp — pentru fiecare tip de „spațiu social”.

În cadrul dezbaterii s-au făcut propuneri cu privire la dezvoltarea satelor atât prin ceea ce numim astăzi urbanizare (orășenizare), cât și prin modernizarea „în limitele ruralului”, în vederea conservării mai depline a specificului ruralului în raport cu urbanul (ecologic, funcțional), a valorilor lui tradiționale, a tot ceea ce este viabil în modelele lui culturale, atitudinale, comportamentale și care se poate prelua (critic) în noile modele, corespunzătoare societății noastre.

Dezbaterea de la Iași a beneficiat de aportul unor valoroși specialiști în economie, geografie, demografie, sociologie, în statistică și matematică etc., care au venit cu elemente și puncte esențiale din care poate fi constituit viitorul „model optim” de dezvoltare a județului Iași. Din punct de vedere practic, în perspectiva elaborării modelului de dezvoltare, indispensabile ni se par datele demografice cuprinse în studiul lui Al. Floareș, *Caracteristici actuale și tendințe în evoluția populației județului Iași*; cele geografice oferite prin studiile și referatele prezentate de Ion Șandru, P. Paghirc, *Repartiția geografică a populației județului Iași* și de M. Apăvăloaiei, V. Glosu, *Considerații geografice privind mobilitatea populației județului Iași*, al căror merit a constat în analiza și sinteza globală a datelor pe județ, atât demografică cât și geografică, care, corelată cu analiza teoretică și metodologică, poate constitui o bază științifică pentru stabilirea „punctelor nodale” ale modelului. Trecând de la nivelul zonal (județean) la cel subzonal, studiile au prezentat materiale ilustrative ale fenomenelor care se desfășoară, prognoze și ipoteze privind evoluția viitoare a localităților investigate — alte elemente a căror sinteză și corelare poate sprijini elaborarea modelului județean de dezvoltare. Sînt de menționat, în primul rînd, studiile și referatele de *nivel subzonal* prezentate de D. Chiriac și E. Scripcaru (subzona Răducăneni), M. Pistă, E. Știrbu și E. Gheorghiu (subzona Lespezi), Gh. Bourceanu, V. Nimigeanu, D. Tompea (subzona Țibănești), V. Nichita și colab. (subzona Bivolari) etc., precum și studiile pe *probleme*, de *nivel zonal* (I. D. Adumitrăcesei, *Investițiile — factor determinant al formării de noi centre urbane* în

județul Iași ș.a.), *microzonal* sau *subzonal* (E. Hurjui, E. Zaharia, *Utilizarea resurselor de muncă în subzona Podul Iloatei ș.a.*) investigații care adîncesc unele din cele mai importante aspecte și fenomene socio-economice, cu valoare atât cognitivă, cât și euristică pentru forma definitivă a modelului ce va fi elaborat. Dealtfel, *modelul zonal* va fi însoțit, dacă putem spune așa, de o serie de *modele subzonale* de dezvoltare, a căror structură și ale căror raporturi interdependente vor fi organic integrate, constituind suportul pentru planurile viitoare de dezvoltare a județului. În această direcție acționează echipele de cercetare de la nivelul județului și echipele de cercetare de la nivelul *consiliilor intercooperatiste*, adică al subzonelor și microzonelor.

Dezbaterea a subliniat, de asemenea, necesitatea realizării unor lucrări mai ample pentru valorificarea resurselor economice, pentru gospodărirea apelor, de îmbunătățiri funciare, irigații, consolidări de terenuri, zănări agricole etc., unele în cooperare cu județele vecine sau — în interiorul județului — prin participarea mai multor cooperative agricole interesate. Referatele unor echipe de cercetare au prezentat și acțiuni de importanță comunală (strict locală), cu valoare de exemplu pentru alte localități asemănătoare.

Dezbaterea a evidențiat, totodată, necesitatea dezvoltării *secțiilor-anexă* de prelucrare, industrializare sau semi-industrializare a produselor agricole și de artizanat și dezvoltarea serviciilor pentru populație care, pe lângă efectele pozitive în ceea ce privește ridicarea nivelului de civilizație al satelor din județ, va influența puternic ocuparea și utilizarea rațională, mai eficientă, a resurselor de forță de muncă, creșterea veniturilor populației diversificarea profesională, a statutului social al locuitorilor rurali.

Studiile au cuprins propuneri concrete, pe baza resurselor descoperite și a particularităților subzonelor și localităților investigate și au fost rețuate în luna februarie 1978, cînd echipele interdisciplinare s-au deplasat în subzonele studiate să participe direct, alături de factorii de decizie comunală, la stabilirea proiectelor dezvoltării economico-sociale pentru planul cincinal 1981—1985, ale satelor și orașelor. În acest fel, atât investigația cât și dezbaterile rezultatelor ei, se dovedesc de mare utilitate practică.

M. Vasile

Metode de prelucrare automată a datelor și perfecționarea activității de conducere colectivă

(Sesiune de comunicări a D.P.M.B.)

Participanții la prima sesiune de comunicări științifice desfășurată la Direcția de poștă a municipiului București în data de 8 decembrie 1977, și-au propus să dezbată două din problemele de importanță fundamentală cu care se confruntă atât sistemul economiei noastre naționale în ansamblu, cât și componentele acestuia, respectiv orice unitate economică de stat: *introducerea și extinderea metodelor de prelucrare automată a datelor și perfecționarea activității de conducere colectivă.*

Această manifestare, organizată din inițiativa dr. Virgil Șchiopirlan, director general adjunct al Poștei și Telecomunicațiilor, a fost rodul eforturilor întreprinse de conducerea Direcției de poștă a municipiului București în vederea stimulării activității de cercetare, desfășurată în scopul perfecționării activității care se desfășoară la D.P.M.B., prin utilizarea la un indice mai mare a potențialului științific reprezentat de cadrele cu studii superioare.

Participanții la această sesiune au fost în special cadre tinere, absolvenți ai A.S.E. și ai Secției de sociologie, repartizați pentru efectuarea stagiului de producție în unități ale Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor, precum și economiști cu o vechime de 4–5 ani.

La dezbateri au luat parte, de asemenea, cadre de conducere, factori de răspundere, conducători ai organizațiilor P.C.R., U.T.C. și sindicat, șefi ai compartimentelor funcționale și de producție, precum și invitați din alte instituții.

În cadrul primei teme, comunicarea prezentată de economiștii Tănase Ion și Nedelcu Vasile (șeful Stației de calcul a D.P.M.B.), pornind de la necesitatea informării operative a conducerii, pentru luarea unor decizii optime în condițiile evoluției societății actuale, și-a propus să analizeze trei aspecte distincte ale lucrării *Aplicații ale utilizării mașinilor de facturat-contabilizat Felix FC 15 S și 30 S în mecanizarea unor lucrări de evidență și calcul la DPMB*: 1. posibilitățile de utilizare mai eficientă a mijloacelor de calcul din dotare; 2. caracteristicile funcționale ale mașinilor de calculat și noțiunile de bază din domeniul in-

formaticii; 3. activitatea de elaborare a programelor realizate de cei doi autori.

Deși inițial mașinile Felix FC 15 S și 30 S au fost construite ca mașini specializate pentru întocmirea unor facturi, în cadrul D.P.M.B. s-a reușit, totuși, să se prelucreze și unele lucrări complexe din domeniul contabilității, statisticii și activității specifice de poștă.

Arătând care au fost criteriile de eficiență care s-au avut în vedere la alegerea lucrărilor realizate cu mașinile de calcul (a. executarea unor lucrări care necesită un volum mare de muncă și care asigură o încărcare optimă a mașinilor; b. realizarea lucrărilor cu caracter periodic — cel puțin o dată pe lună — dar care necesită un volum foarte mare de calcule și un timp limitat de realizare, cum sînt: statele de retribuție, balanța de verificare etc.), autorii au evidențiat posibilitățile largi de folosire a acestor mașini prin executarea altor lucrări care necesită calcule multiple, exacte și rapide.

Deși mașinile electronice Felix FC 15 S și 30 S au fost depășite din punct de vedere tehnic de noile generații de mașini de calculat, ele dispun totuși de flexibilitate în programare care face posibilă executarea oricărei lucrări de evidență, cu condiția ca gradul de complexitate al operațiilor respective să nu depășească posibilitățile tehnice relativ reduse, determinate de cele (numai) nouă memorii cu care sînt dotate.

Din comunicarea celor doi tineri economiști, a reieșit posibilitatea programării mai multor lucrări pe o singură casetă-program, prin îmbinarea lucrărilor curente cu cele care se execută mai rar (casete multi-program). A rezultat, de asemenea, ideea că în scopul utilizării eficiente a echipamentelor actuale de calcul, s-a procedat la adaptarea unei metodologii corespunzătoare caracteristicilor tehnico-funcționale ale mașinilor folosite și s-a reorganizat fluxul informațional prin modificarea unor documente primare, astfel încît prelucrarea mecanizată a datelor să se facă

în raport cu necesitățile de informare și evidență operativă a conducerii D.P.M.B.-ului.

În finalul comunicării, autorii au prezentat avantajele economice și sociale ale introducerii noilor metode mecanizate de prelucrare a datelor: a. perfecționarea metodelor de planificare și evidență; b. aplicarea unor metode analitice prin folosirea unui volum complet de date; c. introducerea unor sisteme de lucru superioare celor manuale ca și exercitarea unui control eficient al datelor; d. sporirea productivității muncii de calcul, evidență și conducere; e. scurtarea perioadelor de executare a lucrărilor; f. reducerea cheltuielilor lucrărilor de evidență; g. valorificarea capacității inteligenței umane pentru a o orienta spre probleme de concepție și conducere, ceea ce impune o calificare mai înaltă a personalului; h. posibilitatea reducerii zilei de lucru a oamenilor muncii; i. organizarea pe baze științifice a conducerii activității economice.

În cadrul discuțiilor purtate pe marginea comunicării a reieșit necesitatea dotării și cu alte mașini de calcul, superioare. În acest mod se vor crea condiții pentru trecerea la prelucrarea mecanizată și automatizată a altor lucrări mult mai complexe (de exemplu, evidența abonaților radio-tv din Capitală).

Cea de-a doua temă a sesiunii a fost evidențiată în comunicarea privind raporturile informație-participare și responsabilitate-decizie în activitatea Consiliului oamenilor muncii din D.P.M.B., prezentată de sociologul întreprinderii — Popa Florian.

Abordarea unor aspecte ale activității organelor de conducere colectivă, a fost făcută din perspectivă sociologică, și din acest punct de vedere nu este lipsit de interes să amintim metodele și tehnicile de cercetare folosite: observația directă și indirectă, ancheta sociologică, analiza cantitativă și calitativă și respectiv interviul, chestionarul, sondajul etc.

Pornind de la necesitatea îmbunătățirii participării membrilor C.O.M. la dezbateri și a ridicării gradului de responsabilitate a acestora, autorul a arătat că studiul efectuat a avut ca scop elaborarea unor soluții pentru optimizarea activității organului colectiv de conducere, în vederea sporirii eficienței și rolului său economic și social în cadrul D.P.M.B. Au fost evidențiate următoarele aspecte: sistemul de informare pentru fundamentarea deciziilor, responsabilitatea și participarea membrilor C.O.M. la dezbaterile colective, piedici obiective în fața participării membrilor,

căi pentru o mai largă participare, probleme privind procesul decizional etc.

Autorul a prezentat, totodată, concluzii și propuneri de soluții pe baza cărora C.O.M.-ul a analizat într-o întrunire special afectată acestui scop, măsurile efective care se impun pentru îmbunătățirea activității sale în întreprindere.

Din comunicare a rezultat că măsurile propuse sînt deja aplicate în practică și că ele reprezintă doar o parte din căile prin care se vor asigura în viitor modificări în activitatea C.O.M.

Dezbaterile care au urmat au reliefat unanimitatea participanților în a aprecia că studiul prezentat și-a demonstrat pe deplin utilitatea, servind imperativelor practicii și dovedind în același timp eficiența economică și calitățile aplicative ale sociologiei.

În discuții s-au sugerat, de asemenea, o serie de alte teme de mare interes pentru D.P.M.B., care pot fi cercetate cu mijloace economice și sociologice: studiul asupra calității prestațiilor PTTR; studiul activității lucrătorilor în condițiile de supraveghere și nesupraveghere; studiul privind îmbunătățirea metodelor de recrutare și selecție a lucrătorilor și altele. De asemenea, s-a subliniat că există posibilități multiple de studiere a activității D.P.M.B. prin mijlocirea și promovarea unei cercetări interdisciplinare, un început existînd deja prin inițierea de către sociolog a unei anchete socio-economice, în colaborare cu colectivul de organizare și cu stația de calcul asupra gradului de satisfacere a cererii de servicii PTTR din Capitală.

O pledoarie, și în același timp o încurajare a acestei sesiuni, a prezentat în final directorul D.P.M.B. — Gh. Mihalache, care a subliniat că, deși aflată la „început de drum”, această manifestare s-a situat la un înalt nivel științific, ceea ce îi dă deja dreptul la tradiție.

Această sesiune a constituit, totodată, un bun prilej pentru a uni experiența bogată a cadrelor cu vechime, cu orizontul și cunoștințele noi ale tinerilor absolvenți.

Un schimb de experiență, această manifestare implică o și mai puternică preocupare în viitor pentru sporirea contribuției științifice a cadrelor tinere, la perfecționarea activității în domeniile în care sînt integrați.

Florian Popa-Micșan

Probleme economico-sociale și umane ale circulației rutiere în țara noastră, în etapa actuală

(Sesiune științifică)

După cele mai recente date statistice, numărul de autovehicule destinate nevoilor economico-sociale și de agrement existente pe glob depășește cifra de 220 milioane. În ritmul anual de 30 milioane cit se fabrică în lume se apreciază că în jurul anului 2000, pe rețeaua rutieră a globului, vor circula peste o jumătate de miliard de autovehicule.

Ritmul și proporțiile în care evoluează circulația rutieră au determinat pe mulți specialiști să asocieze fenomenul cu o „explozie rutieră”, iar pătrunderea autovehiculului în viața individului și a societății ca un real factor de progres și civilizație.

În pofida imenselor servicii aduse societății contemporane de apariția și dezvoltarea circulației rutiere, cu precădere a autovehiculului, amplificarea proporțiilor traficului auto a generat și o serie de fenomene negative, care impun multiple măsuri de combatere și prevenire (îmbunătățirea rețelei stradale, sistematizarea circulației, modernizarea mijloacelor de semnalizare rutieră etc.).

În țara noastră, aprecierile și indicațiile secretarului general al partidului, vizînd neajunsurile ce s-au manifestat în activitatea organelor de miliție și a celorlalte organe cu atribuții în domeniul circulației, au constituit baza elaborării unor programe complexe menite să combată cu eficacitate sporită cauzele generatoare de accidente, prin investigarea științifică a factorilor de risc în circulație, prin abordarea și tratarea multidisciplinară a implicațiilor economico-sociale și umane ale circulației rutiere.

Printre acțiunile întreprinse, în această direcție se înscrie și organizarea în luna decembrie 1977, de către Academia de Științe Sociale și Politice și Ministerul de Interne, a unei sesiuni științifice, la lucrările căreia au participat specialiști în probleme de trafic, economiști, maștrii, conducători auto, ingineri, medici, juriști, psihologi și alte cadre din unități productive, de cercetare și învățămînt.

Scopul urmărit de această manifestare științifică a fost acela de a înfățișa varietatea de probleme pe care le ridică în etapa actuală evoluția traficului rutier și de a identifica cele mai eficiente căi și mijloace pentru prevenirea accidentelor.

În afara dramelor generate prin pierderile de vieți, prejudiciile ce rezultă din accidente de circulație, datorită complexității și implicațiilor profunde de natură medicală, juridică, economică, conferă acestora un tot mai pronunțat caracter social. Pentru a ilustra im-

plicațiile economice ale accidentelor rutiere, pentru prima dată au fost prezentate pierderile medii suferite de economia națională pe categorii de victime: un deces 250—500 mii lei; o rănire gravă circa 50 mii lei; o rănire ușoară circa 10 mii lei; o leziune sub 10 zile îngrijiri medicale circa 1 000 lei.

Rezultă din aceste calcule că societatea pierde anual peste 1,5 miliarde lei din cauza deceselor și vătămarilor de persoane în accidente. Trebuie să subliniem că, dacă sub aspect economic consecințele accidentelor rutiere pot fi evaluate, este dificil să se realizeze expresia valorică a durerilor pe care le resimt familiile celor decedați ca și evaluarea contribuției victimelor accidentelor de circulație la activitatea socială.

Ținînd seama de sfera largă de probleme ce se cer abordate și investigate în legătură cu prezența omului în toate compartimentele activității de circulație, în cadrul sesiunii, spațiul cel mai cuprinzător a fost atribuit analizei multilaterale a necesității unei intervenții sporite a factorilor educaționali și a acțiunii convergente a unor măsuri de ordin legislativ, medical, psihologic, tehnic și de organizare a circulației. Referatele și comunicările au analizat sub diverse aspecte comportamentul oamenilor în circulație, cauzele și urmările accidentelor în care au fost angajați, precum și remediile apreciate ca utile să conducă la reducerea, iar în unele cazuri chiar la eliminarea factorilor de risc.

Un loc important în preocupările referenților l-a ocupat formarea omului ca cetățean și pieton, ținînd seama de faptul că pietonii reprezintă cea mai numeroasă categorie de participanți la circulație și că aproape 40 % din accidente se datoresc acestora. Măsurile preventive preconizate să reducă continuu curba accidentelor în rîndul pietonilor și pasagerilor — și cu deosebire în rîndul copiilor și tinerilor — trebuie să fie o preocupare a organelor de miliție și a școlii, presupunînd, totodată, un cadru organizatoric stabil.

Plecînd de la rolul și răspunderea conducătorului de autovehicul în menținerea și creșterea gradului de siguranță în circulație, o serie de probleme ridicate la sesiune s-au referit la selecționarea, testarea și pregătirea viitorilor conducători auto.

Măsurile inițiate pentru prevenirea pătrunderii în școlile sau cursurile de conducători auto amatori și profesioniști a unor persoane care nu au calități corespunzătoare de a deveni conducător auto, urmăresc generalizarea selec-

ționării tuturor candidaților prin verificarea stării de sănătate și a capacității psihice, extinderea capacităților de școlarizare în școlile de șoferi amatori în vederea asigurării unui grad de instruire la nivelul cerințelor actuale. O serie de considerații teoretice, dar mai ales de ordin practic au vizat rolul examenului psihologic în verificarea aptitudinilor de conducător auto, pornindu-se de la adevărul axiomatic că oriunde este implicat omul sînt implicate și datele psihologiei umane. În cadrul referatului care abordează implicațiile psihologice ale traficului rutier s-a arătat că sarcina psihologului este aceea de a studia comportamentul în conducerea unui autovehicul în funcție de condițiile externe de mediu și de însușirile personale ale celui aflat la volan și de a contribui cu datele și concluziile sale la siguranța circulației. În acest context au fost prezentate, pentru prima dată, o serie de metode și tehnici noi de examinare psihologică a aptitudinilor viitorilor șoferi.

Vorbind de responsabilitatea socială a conducătorului de autovehicul nu trebuie trecut cu vederea faptul că în formarea și evoluția nivelului său de responsabilitate intervin o serie de factori instructivi și educaționali care îi modelează continuu comportamentul, adaptîndu-l permanent la necesitățile preventive impuse de cerințele actuale ale traficului rutier. Pe această linie s-a înscris referatul care a prezentat problemele legate de sporirea continuă a rolului factorilor de conducere, din unitățile deținătoare de autovehicule, în instruirea și educarea conducătorilor auto, în spiritul respectării normelor de circulație, a celor de conducere preventivă și de poliție rutieră.

Un alt aspect, subliniat de sesiune, s-a referit la rolul și importanța agentului de circulație în creșterea gradului de siguranță în traficul rutier modern. Referatul prezentat pe această temă a tratat interacțiunea dintre multitudinea factorilor implicați în traficul rutier, calitățile ce se cer agentului de circulație în supravegherea și dirijarea traficului modern, înaltul profesionalism, gradul sporit de înțelegere a menirii sale sociale pentru executarea cu înalt simț de răspundere a tuturor sarcinilor și misiunilor ce-i revin. În exercitarea autorității de stat, agentului de circulație îi revin îndatoriri precis delimitate de regulamente și instrucțiuni. În același timp, ca om cu o multitudine de reacții psihologice firești, el trebuie să se distingă printr-un permanent autocontrol în vorbe și fapte, să se impună prin argumentație și logică, aplicînd legea la varietatea de situații impuse de traficul rutier.

În ansamblul prezentării problemelor economico-sociale și umane ale circulației rutiere, în țara noastră, în etapa actuală, un loc deosebit l-au ocupat și celelalte două elemente

componente ale circulației (vehiculul și drumul), referatele susținute în cadrul sesiunii înfățișînd preocupări și măsuri pentru creșterea contribuției acestor factori la îmbunătățirea siguranței traficului și prevenirea accidentelor.

Plecînd de la constatarea verificată de practică și de numărul și urmările evenimentelor rutiere datorate defecțiunilor tehnice că, prin crearea sau folosirea celor mai corespunzătoare sisteme și mecanisme, traficul rutier poate câștiga în siguranță și fluentă, referatele prezentate au abordat atît problemele legate de îmbunătățirea constructivă a parametrilor autovehiculului la nivelul tehnicii moderne, cit și cele referitoare la întreținerea curentă și exploatarea rațională, ținînd seama de faptul că menținerea unei stări tehnice bune contribuie la ameliorarea securității circulației. În acest context a fost susținut referatul ce a dezbătut diferitele măsuri ce vizează economisirea de combustibil și îmbunătățirea calității mediului ambiant.

Este binecunoscut rolul pe care îl are factorul „drum”. În legătură cu importanța factorului „drum” s-a arătat necesitatea modernizării acestuia și a mijloacelor de semnalizare rutieră. În baza prevederilor cupruse în directivele Congresului al XI-lea al P.C.R., a sarcinilor stabilite prin legea drumurilor s-a elaborat și pus în aplicare un program de dezvoltare a rețelei rutiere, fundamentat pe principii care să asigure condiții cit mai bune de deplasare a vehiculelor și pietonilor în raport cu evoluția traficului.

Organizarea și desfășurarea acestei sesiuni se înscrie în concepția generală a partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu privire la abordarea, fundamentarea și rezolvarea științifică a problemelor economico-sociale ale societății noastre, în speță, a problemelor ridicate de ampla evoluție a circulației rutiere, de fenomenele și mutațiile produse de această evoluție.

Lucrările sesiunii au relevat faptul că există un consens în ce privește necesitatea ca, prin căi și mijloace variate, să se acționeze cu hotărîre, prin eforturi susținute și bine conjugate în direcția asanării factorilor de risc în circulație, a sporirii eficienței acțiunilor de prevenire în acest domeniu.

Fără îndoială că temele prezentate, concluziile și măsurile inițiate sînt doar un început în vasta activitate ce urmează a se realiza în direcția mobilizării tuturor energilor ce pot fi puse în slujba ameliorării continue a condițiilor de circulație, impunîndu-se ca problemele ridicate să fie ulterior aprofundate de cercetători, tehnicieni, juristi, medici, factori educativi etc., pentru ca rodul studiilor întreprinse să se reflecte în dinamica accidentelor și în creșterea gradului de siguranță pe drumurile publice.

Gh. Dintîlă